

mesterségből tanultuké, hogy az Christus finte olly bizonynal táplállya mennyekből az mi lelkeinket az ő testével és vérével, mint az mi testeinc hogy az kenyérről és borral étetne és tápláltatna? Honnét vagy az Husnac ez ereje, hogy az lelkeket megelevenitse? Hogy ez nem természetet érint legyen mindennek meg kell vallani. Es nemis tettzetie igen az emberi okoságnac, hogy az Christus husa mi velünc egygyesüllyen, hogy mi nekünc ételünk te fogállyon. Egy summába, valaki az mi tudományunkat megkosztolítandgya, nem győz az ollyan eléggé czudalkozni az Istenec ez mennyei erején, az mellyet mi tanítunc. Ez kelő buzgosággal vetekedőc pedig czudatémént kóváczolnac magoknac, az melly ha kezekből kivétetie, azt alittyac hogy az Isten minden hatalmátságátul fosztatott meg. Ez aránt ísmet intem az keresztyén olvasokat, hogy itellyec és gondollyac jól meg mit hozzon véle az mi tudományunc: hogyha az okoságtul függőné, avagy pedig az Hitnecc fárnyával, minden ez világiakat meghaladván oda fel emelkedgyéké mennyekbe. Mi azt mondgyuc, hogy az Christus mind az külső jegyec által, és mind az ő lelke által mi hozzánc lebozássa magát, hogy az ő testénc és vérenc valóságos állattával igazán megelevenitse az mi lelkeinket. Az ki nem érzi és nem véstie fejébe melly foc czudatéményec legyenec ez kevesigékben elröytetvén, az ollyan minden érzekenséget és értelmét elvesztötte. Mert semmi ninczen olly igen az természetnecc felötte és ellene, mint hogy az lelkeknec lelki és mennyei eledelec legyen az testtől, sőt atul az testtől az melly az ő eredetie ez földről vötte, és az halálnac alája völt vettetvén. Semmi nincz hihetlemb dolog, hogy nemmint azoc az dolgoc, az mellyec olly távul vadnac egy mástól, mint az meny és az föld, nem czac ősvéjárullyanac, hanem ugy egygyesüllyenec, hogy az lelkeknec eledelec legyen az Christus husából, noha az, mennyekből le ne szállyon. Szünnyenec meg annak okaért ez bódult ember ecz rof rágalmazással minket gyűlöstíteni, mintha mi az Istenec véghetetlen hatalmából valamit akarnánc elszakztani. Mert őc ebben igen bolondul tévelgenec, avagy latrul hazudnac.

Mert nem arról vagyont az kérdés, mit teheszen az Isten, hanem mit akarjon az Isten. Mi pedig azt mondgyuc, hogy az lött meg, az mi ő nékie tettzet. Ez tettzet pedig ő nékie jónac, hogy a Christus mi hozzánc Heb. 4. v. 15. ő atyafiaihoz mindeneben hasonlatos lenne a büntül elválva. Miképpen azért mi testünc? Ninczené ő nékie tulaydon és bizonyos őregsége? Ninczené egy bizonyos helyen megkönyékezc? Nem tapasztaltatiké kézzel meg, és femmel nem lártatiké?

Söt

Söt azt mondgyac őc, nem czelekedhernéje meg azt az Isten, hogy azon test fok és különbkülömb helyken egyfésimind jelen lenne, hogy az mindenképpen helynélkül való legyéc, és hogy semmi taga és semmi őregsége ne legyen? Te bolond, mit kívánod az Istenec hatalmátságátul, hogy hogy azt tegyec, hogy az test egyfésimind testis legyen, és test se legyéc? Szinte mintha azt kívánád tőle, hogy azt mivellyec; hogy az világosság egyfésimind világosság és fetétségis legyen. Őc pedig azt akarja, hogy az világosság világosság legyen, és az fetétség fetétség, és az test test legyen. Jollehet mikor akarja az fetétséget világosságra változtartya, és az világosságot fetétségre. De midőn te azt akarod, hogy az világosság és az fetétség mind egy legyen, mit mivellyec egyebet, hanem az isteni bölcséségnecc rendelését forgatod fel? Szükség azért hogy test legyen az test: és az hus hus legyen, és az lélec, lélec, mindé az ő természetie és tulaydósága érint, az miképpé az Istétől teremtetet: az testnecc teremtetie természetie és tulaydonsága az, hogy annac bizonyos helye, mértéke avagy környülvalósága és formája legyen. Illyen tulaydonságú testet vötte az Christus magára, az mellynecc, az mint Epist. ad Dardan. ő. Agooston bizonyittya, halhatatlanságot diczöültséget adott, de annac természetie és igátságát el nem vötte.

25. Azt mondgyac itten, hogy ő nékiec elöttöc vagy az nyilvánosság ige, az melly által kijelentetött az Istenec akarattya. Ugy bezzeg, hogyha ő nékiec meg engedtetnecc az magyarázatnac ajándékát az melly által az ige az Urnac értelme érint értethetnecc, az anya ő. Egyhazbol kivetni és megtiltani? Megvallom azt hogy őc az igét az Textusbol hozzánc bé, de az ollyan igét az minemü völt az Anthropomorphitaké, midőn őc testes Istent költenénc. Es mint az Marcionitaké és Manichausokéis, midőn azt költöttéc hogy az Christus teste mennyei avagy tündéres test vólna. Mert ez bizonságokat hoztác bé: Az első Adam az földből, földi, az másodice 2. Cor. 15. v. 47. Adam mennyekből, mennyei. Ismet, Az Christus magát megüressítéc, földgai formát vévén magára, hasonlatos lött az emberekhez. De ezec az göröbba vendégec az Istenec semmi hatalmát nem esmeric külömben, hanem ha az természetnecc egéfc minden rendie felforgattatic, az ő kietlen otromba költeményec által, az mellyet az őnnön magoc agya velejéből kohlottanac: az melly foc kal inkább az Isten mindenható völtánac meghatározása, és annak elejébe mértéc szabas, midőn az mi eselyős költeményünckel akarjuc megprobalni, mit teheszen az ő mindenhatósága. Mert miczoda Isten igejéből vöttéc hogy az Christusnac teste menyben látható legyen, az földön pedig lathatatlan fántalan foc kenyér daraboczkác alá röytetvén? Itten azt fogjac mondani, hogy ezt az fűkség illyen képpen kívannya, hogy az Christusnac teste az vaczotában adattalséc. Tudniillie mivelhogy az

Q9999999

Christus savaiból húsi ételt faczartac ki; az ő agyokat kellett követnie, és fűkség volt ez éles elmekedést gondolni, noha annac mind az egész Irás ellene vagyon. Hogy pedig mitőlünk az Istenec hatalma kissebbi-
tetség, olly merő hamiság, hogy annac az mi tudományunc nagy diczer-
tise és nyilvánosság bizonyítására legyen.

De mivelhogy mindenkor azt fogják reánc, hogy mi az Istent tisztel-
ségétől főstyuc meg, hogy bé nem vesztűc az mit az okoságnac néhez el-
hinni, ha finte az Christus sáya által ígertetettis. Ere azt felelem az mit en-
nekelotte, hogy mi az Hitnec dolgában az közönséges okoságot nem
fogjuc tanács adójul, hanem tanulátra kéf és felid léleckel, az mint fent
Jacab int, mindent bevésűnc valami az Istentől szármasic. mindazáltal
nem mulattyuc el az mértékferint való meggondolator és fimeinknes
illendő megnyirását; hogy ollyan ártalmas tevelgésben ne esűnc, az mel-
lyel őc megvakitattanc. Mihelt hallyac Christusnac ez savaic: Es az
én testem; mindgyarást olly czudatément költenec magoknac; az melly
tellyeséggel ellenkezik az Christus értelmével. Ez költeményből ő né-
kic soc iszonyu balgatag dolgoc ütne fimeic közze; de mivelhogy hirte-
lenkedő fietségből magokat meghálóztac és köteleztéc, tellyeséggel
nyakra főre vetic magokat az Isteni mindenhatóságnac mélséges örvé-
nyében, hogy illyen képpen az igazságnac világosságát elnyomhassac. In-
nét származic ez felfuvalkodott megaltazkodas, hogy azt mondgyac: Nem
akarjuc mi azt megtudni, miképpen legyen Christus az kenyér alá, rőytet-
ve; hanem megelégsűnc ez igéckel: Ez az én testem. Mi pedig azon i-
gyekezűnc ez aránt, az mint mindenütt az egész fent Irásban, hogy ez i-
gékne igaz értelmét, kivált képpen való engedelmséggel és figyelmes
meggondolattal vegyűc el; és nem kapjuc mindgyarást vakmerő hirtelen-
kedésből, és meggondolárlan buzgoságból el, az mi legelsőben elménk-
be fordulhat, hanem az forgalmatos és figyelmetes meggondolás után bé-
vesztűc azt az értelmet, az mellyet az Istenec lelke az egész fent Irásnac
summájával eggyezőnec mutat: mellyre nézve utára boczátunc és meg-
vetűnc mindent, valamit az emberi okosság ennec ellene zayog. Sőt fog-
ságba vettyűc az mi értelműnket, hogy czac egy igécz két se merjenec mot-
tazanni, az isteni becziületes méltóság ellen. Innét származott ez magyará-
zattya az Christus savaicnac, az mellyet mi előhozunc, az melly az Irásnac
füntelen való sokáfa ferint, minden Sacramentomockal köz, mellyet
minden Iráshoz értőc tudnac. Es nem tartjuc ségyennec se gyalázatnac, az
fent Szűznec példája ferint, ez illyen nagy becziületes felséges dologban azt
kérdeni, hogy miképpen lehessen ez.

26. De mivelhogy az Keresztényen hiveknec Hitnec megerősítésé-
re semmi inkább nem szolgál, mintha megtanítatnac arra, melly erőssen
legyen az mi tudományunc az Istenec tistira ígejében fundáltatva; ezis
az mint révidebben tőlem lehet eligazitom és megbizonitom. Nem
az Aristoteles, hanem az fent Lélek tanított minket arra meg, hogy az
Christusnac teste, még feltámasásnac utánais az ő környülállásit, mér-
teket és őregséget megtartya, és mennyekbe foglaltatic, mind az utolsó
napiglan.

Ninczen pedig tőlem elrőytve, melly bátran gunyollyac meg azokat
az mondáfokat, az mellyec az mi értelműnkre béhozattatnac. Valamen-
nyiser azt mondgyac, hogy ő elmegyen, és elhaggya ez vilá-
got, azt mondgyac őc, hogy az az elmenetel semmi nem egyéb, hanem
czac megváltoztatása az ő halandó állapotjánac. De ha ez volna ér-
telme, nem rendelte volna az Christus ő helytartójának az fent lelket, az ő
tavolléte fogyatkozásnac bétöltésére; hogy ha annac helyébe nem kö-
vetkeznéc. Nem is jó Christus visfontag alá az ő mennyei diczőségéből,
az halandó élet állapotjánac felvételére. Bizonyára az fent Lélekne
eljövetele, és az Christusnac felmeneteli, egymással ellenbe tétetnac az
fent Irásban. Nem lehet annak okaért, hogy az Christus hasonlatoskép-
pen, test ferint lakozzéc mi bennűnc, az miképpen az ő fent lelkét küldi.
Annakfelotte nyilvánossággal mondgya: hogy nem mindenkor lefen az
Tanítványokkal ez világon. Ez mondaftis kellőképpen tudgyac cibálni,
mintha azt mondotta volna az Christus, hogy ő nem mindenkor lenne
olly ségény és nyavalyás, avagy ez életnec fogyatkozafinac alája vettetven.
De annac az mondaftnac mivelta és környülállása ez glossa magyarázatnac
nyilvánossággal ellene mond.

Mert ninczen ott az fő az ségénységről és fogyatkozásról, avagy ez élet-
nec fűk ölködő állapotjáról; hanem az szolgálattól és tisteletről. Az megke-
nes nem tettzetic az tanítványoknac, mivelhogy azt őc nem fűkségesnec
és hasonlatannac tartatnac, sőt tékozláfnac alittyac, és inkább akartac volna,
hogy annac az arra az ségényeknec oftogatattott volna. Arrafelel meg az
Christus, hogy ő nem mindenkor lenne jelen, hogy ő nékie effele szolgál-
at és megtistelés tétethernéc. Es ez mondaft nem magyarázza külömb-
ben fent Agoston, az mit itimez ő savaic világossan megmutattya: Midőn
Christus azt mondotta, En nem mindenkor vagyoc ti veletec, ott az ő te-
sténec jelen voltáról fűl; Mert az ő dicző felsége ferint gondviselésé ferint
és az ő kimondhatatlan és láthatatlan kegyelme ferint tellyesedett az bé
az mit ő megigert: Imé, énti veletec vagyoc, miad ez világ végezetei-
glen.

Az ſerint az teſt ſerint pedig, az mellyet az ige magára felvött, az melly ſerint az Szűztől ſülettetett, az melly ſerint az Sidóktól megfogott, az kereſtſarát fegezteret, az kereſtſról lévetetett, gyolczba rakattatott, az feltámadásban megjelentetett: nem mindenkor léſec ti veletec. De miért? Mert az teſt nec jelen vóltával negyven napig lakott az ő tanítványival: és midőn őtet elkifertéc volna, utánna nézelecekkel, és nem utánna menéſcekel, felment mennyekbe. Ninczen itt, mert ott ül az Atyának jobbján. Es viſontag itt vagy on, mert nem távozott el, az mi nézi az ő dicző Felſégének jelen vóltát. Mert az ő dicző Felſégének jelen vóltá ſerint mindenkor velünc az Chriſtus. Az teſt nec jelen volta ſerint igazán mondatott: En nem mindenkoré léſec veletec. Mert az anya ſent Egyházzal, teſti jelen létele ſerint czac egy néhány napokig vólt; moſtan Hit által vagy on véle, ſemeivel pedig az anya ſ. Egyház nem látta őtet. Az melly helyen, (hogy rövideden aztis megemlitſem) ſent Agoſton az Chriſtust háromképpen mondgya mivelünc lenni: Az ő dicző Felſége ſerint, az ő gondviſelése ſerint és az ő kimondhatatlan kegyelme ſerint: az melly kegyelem alá foglalom én ezt az ő teſtének és vérenek czudálatos közöſüléſétis, de úgy hogy ez, czac az ſent Léleknec ereje által legyen, nem az ő teſtének az elementumoc alá, költött rekeſtetése által. Láttuoc azért, hogy ne kellyen őtet az kenyér alá rekeſteni, mivel hogy ő maga bizonyította, hogy ő nekié huſa és czontya vagy on az mellyeket megfoghatni és megláthatni. Es elmenni és felmenni, nem azt teſti, hogy az elmenetelnec és felmenéſnec puſta ſinét mutatni, hanem igazán azt tenni az mit az igéc jelent nec. Miczodát mondhatná valaki; bizonyos helyet tulaydonit ſünké azért mennyekben az Chriſtusnec? Arra én ſ. Agoſtonnal felelec meg, hogy ez felötté ſorgalmatos és haſontalan kérdés legyen; czac hogy mindazáltal elhügyücazt hogy mennyekben vagy on.

Lib. de Fide
& ſym. cap 6.

A. G. 1. v. 9.

Marc. 16.
Luc. 24.

27. Mit jegyezhet pedig egyebet az felmenetelnec olly gyakorta előhozott igéje, hanem az helynec elváltoztatását? Tagadgyác őc, mert az ő értelmec ſerint az ſen való magalságon czac az uralkodáſnec felſéges diczőült vóltá értetic. De mit teſten tehát az felmenetelnec módgya? Nem de nem felvitetiké az tanítványoknec ſemek láttára? Nem nyilván mondgyáké az Evangeliftác? hogy felvétetett legyen mennyekben? Sőt azt módgyác ez éleſé elmélkedő Sofiſtác, hogy czac felhő által ragattatott és rőytetett el az ő ſemec elől: mellyel az jelentetett, hogy ő ennek utánna immár nem lenne láthatoképpen itt ez világon. Szinte mintha nem kellett volna inkább egy ſempillantásban eltűnni és elenyéſni, hogy minket az láthatatlan jelen lételel bizonyoſſa tenne: avagy mintha őtet az felhő el nem lephette volna, minekelötte lábait az földről felemelte volna. Mivel hogy pedig,

pedig legmagasſabban felmegyen az éltető égben, és az felhő ſakafſtya előteretőlünc, ezzel azt tannitya, hogy ne kellyen őtet immár többé ez földön kereſnünc. Sőt mi innet azt hozzucki, hogy ő neki immár lakó helye mennyekben vagy on: az mint ſent Palis mondgya, és azt hadgya, hogy őtet elvárjuc, miglen onnét viſontag eljőyjon. Minekokaért inti az Angyalis az tanítványokat, hogy őc czac hiában nézdegelnénc fel az égbe; Mert az Jeſus, az ki felvétetett mennyekbe, ollyanképpen jönne iſmet el, az miképpen láttac volna őtet felmenni. Ittis igen ſép tréſas menedeket találnc az mint neki ec tettic, az egéſleges tudománnac ellenségi; tudni illic, hogy ackoron oſtán láthatoképpen jőyjon, az ki noha ſoha el nem ment ez világból, hanem láthatatlanképpen mindenkoron az ő veivel marad. Szintén mintha ott az Angyaloc az Chriſtusnec kétfele jelen vóltául ſólnánc: és nem egygyüen tegyéc az Apaſtalokat ſemlátomáſt való bizonságivá az ő felmenetelnec, hogy abban ſemmi kétség ne lenne. Mintha azt akarnc mondani: Mivel hogy az ti ſemeitec láttára felvétetett mennyekben, mennyei Birodalmat foglalt magánc: Annakokaért az immár az dolog, hogy békeſéges türeſſel elvárjatoc, miglen iſmét eljövend ugy mint ez világnac itélő birája: Mert moſtan nem ugyment mennybe, hogy azt egyedül bírja, hanem hogy titekétis és minden hiveket oda gyüytsön.

28. Mivel hogy pedig ez ellen való hamis tudománnac meſterei, nem ſegyenlic azt az régieknec bizonségockal ſepegetni és paláſtolni, és főképpen ſent Agoſton bizonyításával: rövideden megmutatom, melly viſſa fordultul kez dgyenec dolgokhoz: Mert mivel hogy azoknec bizonsági, az tudos és iſtenfélő emberektől őſve ſedegettenec, magamat előb meglett munkával nem akarom terhelni. Azoknec könyvőkben kereshetic az kic akarjác. Az Agoſton iráſiból ſem hozok mindenecket be, az mellyec ſolgalhatnánc az dologra; hanem czac valami keveſeckel mutatom meg, hogy ő mindenéſtől fogva mivelünc tartya. Az mit az ellenkezőc, őtet mellőlünc el akarván czatolni, előforditnac, hogy gyakorta olvaſtaſéc az ő iráſiban, hogy az Chriſtusnec teſte és vére kioſtogatáſéc az ſ. vaczórában, tudnilli az kereſtſen egy ſer meglótt áldozat: Az felötte igen erőtelen, mert egy ſer ſimind hálá adáſnec nevezi, avagy az teſt nec Sacramentomanac. Miczoda értelemben vegye pedig az teſt nec és vére nec igéjét, nem ſükség meſſe kereſnünc, mert ő maga meg magyarazza magát, midőn azt mondgya, hogy az Sacramentumoc az jegyzett dolgoknec haſonloſſágokért azoknec, nevőkét veſic fel, és így nem inemüképpé az teſt nec Sacramentoma az teſt. Az mellyel eggyez az máſic eſméteres mondaſais: Az Ur nem kétlette azt mondani, hogy: Ez az énteſtem, midőn annac jegyét adnája. Viſontag azt vetic elő, hogy ſent Agoſton nyilván írja,

Ad Bonifac.
Epiſt. 25.

Contr. Ad-
iman. Manic.
lib. 12.

hogy az Christus teste az földre esék, és az fájba mennyen : tudniillik hasonló értelemben , az mellyel az tis mondgya hogy az hasban emestetic meg. mert mindkettőt egymás mellé téfi. Ninczenis ez ellen , hogy azt mondgya, hogy az Szent Titoknac elvégezése után az kenyér megeméfteséc: mert czac kevésfél az előtt módta volt: Mivel hogy ez dolgot az embereknél esméretesec, ugy mint az mellyec emberec által lessec, mint sient dolgot ifteségeffen tartathatnac, de czuda tétemények nec semmiképpen nem.

In Psal. 33.

Annak sincz külömb értelme, az mellyet nagy maga meggondolatlanul, az ellenkezőc az ő pátyokra vonfnac, tudniillik, hogy az Christus neminémüképpen önnön magát az őn kezébe hordozta, midőn az Sacramentomi kényert az Tanítványoknac nyuytotta. Mert ez igéczke által (Neminémüképpen) eléggé megmutartya, hogy nem valósággal és nem állattya serint volt legyen az kenyér alatt. Es ez nemis czuda, mivel hogy másutt nyilvánossággal vitattya, hogy az testec, ha nékic helyec és állásoc elvétet nec, sohol nem lessec, és ha sohol nem lessec, fűkség hogy ugyan ne is legyenec.

Epist. ad Dardan.

De ez igen romlékony menedéc, hogy ott nem az Ur vaczorajáról legyen az fő , az mellyben az Isten kivalképpen való erejét mutartya ki: mivel hogy az Christus testéről indult volt az kérdés , az mellyre az sient ember fánfándékból felelvén mondgya; hogy; Az Christus az ő testecnek halhatatlanságot adott, de annac természetel nem vötte. Ez illyen forma serint nem kell azt alítani hogy mindenüvé félyel kiterjedett legyen. Mert őrizkedniuc kell, hogy ne oralmozzuc ugy az ember nec Istenségét, hogy az testec igazságát eltörleñoc. Nem következc pedig, hogy valami az Istenben vagyon, az mindenütt jelen legyen mint az Isten. Okátis hozzá téfi, mert egy semély az Isten és az ember , és mindkettő egy Christus. Mindenütt annyiban, az mennyiben Isten, az mennyekben az mennyiben ember. Miczoda nagy tunyaság völt volna, hogy ha itt az Ur vaczoraját ugy mint olly nagy beczületes dolgot ki nem vötte volna, hogyha abban, azzal az tudomannyal az mellyet forgatott, valami ellenközö völt volna? Mindazáltal ha valaki figyelmetessen megolvassa az mi utánna következc, es febe veheti hogy ez közönséges tudomány alatt az Ur vaczorajais befoglalatséc, hogy az Christus az Istenec egyfületett Fia, és az embernek is Fia, mindenütt egészen jelen legyen, ugy mint Isten; az Istenec templomában (az az, az anya sient Egyházban) ugymint abban lakozó Isten, és bizonyos helyen mennyekben, azért mert az igaz testec bizonyos mértéké nec kellyen lenni. Láttyc azt, hogy midőn Christust az ő anya sient Egyházával eggyesíteni akarja, nem hozza az ő testet alá mennyekből, az mellyet nyilván meg

van meg czelekedett volna, hogyha az Christus teste minékünc igaz eledül nem lehet ne, hanemha az kenyér alá volna röytetve. Másutt, midőn azt mondgya meg, miként bírjac az Hivec mostan az Christust, így szól: Bíröd te ötet az kerestnec jegye által, az kerestség nec Sacramentoma által, az Oltárnac étele és itála által.

Melly igazán fánlallya legyē az Kerestnec babonás fokását az Christus jelen voltanac jegyei közé; azt én né vittató: De az ki az testec jelen völt az kerestnec jegyével hasonlyittya ő sive, az ollyan eléggé megmutartya, hogy ő az Christunac nem tulaydonit kétféle testet, hogy az láthatatlanul legyen az kenyérbe elröytve, az ki láthatóképpen ül mennyekben. Melly nec ha ki bőveb magyarázattyát kívánny, az legottan utánna következc az sient Agostonnál, Hogy az Christus az ő diczō felségé nec jelen, völt serint mindenkor mi velünc vagyon: de az testec jelen völt serint, igazán mondatott: En nem mindenkor léfetic veletec. Sőt, azt mondgyac őc, hogy az ismelleve vagyon, Az kimondhatatlan és láthatatlan kegyelem által tellyesitetic bé, az mi ő róla mondatott: En ti veletec vagyoc, ez világnac végezeteiglen.

De ez semmiben nem segíti őket: Mert az végre az ő diczō felségére wonyatic, az melly mindenkor az testec ellenébe teteric , az test nevezet serint megválastatic az kegyelemtül és az erőtül. Az miképpen egy helyen ez ellenbetétel olvastatic ő nála : hogy Christus az tanítványokat elhadta legyen, az testi jelenlétel által, hogy ő vélec akarjon léni az lelki jelenlétel által: Az holott nyilván megtetzic, hogy az testec állattya megválastasec, az lélek nec erejétül, az melly minket az Christussal eggyé tésen, noha mi egyebkint, helyekte néve távul vagyunc egymástól. Ez fól-lásnac módgya igen köz ő nála, az mint midőn mond: Eljő ő az elevenek-höz és az holtakhoz az ő testi jelenlétele által, az Hir nec és idvőséges tudománnac regulája serint. Mert az lelki jelenlétel által el akart ő hozzájoc jóni , és az egész anya sient Egyházzal lenni ez világon mind végiglen.

Annakokaért az hívőkre igazitatic ez á beféd , az kiker el kezdett megtartani, az testi jelenlétel által ; és az kiker el akart hadni az testi jelenlétel által, hogy őket az Atyával egyetembe megtartaná az lelki jelenlétel által. Hogy itt az Testi annyit tegyen mint Látható: merő tzondora rongy : Mivel hogy az testet ellenbe téfi az Isteni erővel, és midőn hozzá téfi hogy az Atyával egyetembe akarja megtartani. Világossan megjelenti , hogy az ő kegyelmét mennyekből az sient lélec által önti ki mi reánc.

29. Es mivelhogy illy nagy bizodalnoc vagy on ez láthatatlan jelenlé-
tel nec barlangjában, nosza láfukfa melly fépen reytéc el abban magokat.
Előfer czac egy berüt sem hozhatnac elő az f. Irásból, az mellyel megbi-
zonitsac hogy az Christus láthatatlan legyen: hanem azt vesic esmeretes
dolog gyanánt, az mit az ki esével bir nékic meg né enged, hogy az Christus
teste az vaczorábá külömben né adathatic, hanem az kenyérral fedeztetie
el. Es finte ez az miért mivelünic peröd nec, nem hogy bizonyított vagy
esmeretes dolog volna. De mivelhogy így czeveg nec, fükség hogy két
testet csinallyanac az Christusnac: mert az ő magában látható mennyek-
ben, az mint ő magoc mondgyac: az vaczorában pedig láthatatlan kivalt-
képpen való intézésből. Melly ékessén egyezzen pedig, az mint az L-
rálnac egyéb bizonságiból, az onképpen az fent Peter nec ez mondasábo-
lis könnyü megitilni. Szent Peter mondgya: hogy az Christusnac fükség
az égtől befogatni, avagy befoglaltatni, miglen eljöjjon az világot meg-
itilni. Oec azt tanittya hogy mindenütt vagy on, de minden testi formanél-
kül. Meg azt mondgyac, hogy méltatlan dolog volna, hogy az megdiczö-
ült test nec természetie, az közönséges természetie rend nec alája vett nec.
De az Servétus di hős efelyősége nec dohos dögletit mutattya ez a fele-
let, (az mellytől minden istenes ember nec méltosnyodni) tudni illic,
hogy az Jesus Christusnac teste, az menybe menetel után elnyelettetett az
Istenség től. Nem mondom hogy őc azt tartanac. De ha az megdiczöült
test nec jegyei közzé kellyen ennek is fámllátatni, hogy véghetetlen legyē,
és hogy láthatatlan képpen mindeneket betöltsön, tehát nyilván való do-
log, hogy az test nec állattya és mivolta eltöröltetic, és semmi külömbség
nem marad az Istenség közzé és az emberség közzé. Annak felötte ha az
Christus teste olly sokféle és külömbkülömb természetie, hogy egy helyen
látható, másutt láthatatlan, hol marad az test nec valamely tulaydonsága,
az melly nec hofusága, öregsége és temerdeksége vagy on? Ismet; hol ma-
rad az, hogy ő czac egy test? Sockal jobban fól ez dolog felöl Tertullianus,
midön azt tanittya, hogy az Christus teste igaz természetie test legyen: mert
az f. Vaczorában annac *Figuraja* és képe az lelki élet nec zálogájul és bizon-
ságára adatic előnkbe. Mert az *Figura* avagy példazat hamis volna, hogy-
ha az, az, mi az által példaztatic, igaz nem volna. Es bizonyára Christus ő
maga az ő megdiczöült testtől fál, midön mond: Láfátoc és rapogásatoc
meg: Mert az Lélek nec sem hufa, sem czontya nincz. Latodé hogy ő ma-
gánac az Christusnac fáya által az test nec igaz volta azzal bizonyitatic meg,
hogy tudni illic, láttatic és megtapastaltatic. Vedd el ezeket róla, és többbe
nem leszen test. Itten ismet az ő *Dispensatio* jognac, megenged nec vagy in-
tézé nec fugalgyába fáladnac, az mellyet ő magoknac áczolgattanac. De
minékünic

AA. 3. v. 21.

Luc. 22. v. 39.

minékünic tistünic az hogy az mit Christus egy igyüen mond, ugy fogad-
gyuc és vegyuc bé, hogy az ő értelmé nec minden ellene mondanélkül
helye és beczületes érteke legyen minálunc. Megbizonyittya ő az tanit-
ványoc hamis véckedése ellen, hogy ő nem lélec avagy valami tüneti lá-
tás; mivelhogy látható az ő testében. Vedd el az tulaydonságot, az mel-
lyet az test nec természetie ugymint tulaydon fáttyát meg kívánnya, és
nem leszené fükség az test nec ug megiráfát ki gődolni és költeni? Immár
ám akar melly felé fordullyanac, de ugyan semmi helye ninczen az ő köl-
tött megengedése nec avagy intézése nec az f. Pal mondasában a holott
ő azt mondgya: hogy mi mennyekből várjuc az idvözitőt, az ki az mi a-
lázatos testünket megdiczöiti, hogy hasonló legyen az ő meg diczöült
testéhez. Mert nem kell minékünic reménlenünic ő hazzá való hasonla-
toságot, az ajándékokban, az mellyeket őc az Christusra költenec, hogy
kineckinec mind láthatatlan és véghetetlen teste legyen. Nemis találtatic
senki olly tompa helyokás, az kivel ez képtelen otromba dolgot elhitet-
heséc. Ne tulaydonitsac azért ez ajándékot az Christus megdiczöült te-
sté nec, hogy egy fersmind fól helyeken, és nem környül irattatván, ava-
gy egy helybe foglaltatván legyen. Summa ferint, Szükség hogy avagy
az test nec feltámadását tagadgyac, avagy meg kell engedniec, hogy az
mennyei diczőséggel felöltözött Christus, nem öltözte le az testet, az
ki minket az mi testünkben finte azon diczöült ségben közösöcké és
tesefecké teszen, mivelhogy minékünic ő véle közönséges feltámadá-
sunc leszen. Mert mittanit az ege fent Irás világosabbban, hanem hogy
az Christus, az miképpen az mi igaz testünket vette fel magára, midön az
fűztül fülettetett, az miképpen az mi igaz testünkben menyvedett, mi-
dön mi éretünic megfizeter: az onképpen finte azt az igaz testet vötte el
az feltámadásbanis, és az ont vitte felis mennyekben? Mert az mi feltá-
madásunknac és menyben menetelünk nec minden reménsége azon
vagy on fundáltatván; hogy az Christus feltámadott és felment. Es (az
mint Tertullianus mondgya) az mi feltámadásunknac zálogát véle vitte
fel mennyekbe. Melly igen erőtelen volna pedig az a reménség, hogy ha
nem finte azon test, az mellyet Christus mi tölünic felvött, igazán fel nem
támadtattott és mennyekben nem ment volna? Ihon ez pedig az test nec i-
gaz tulaydonsága, hogy bizonyos helyre foglaltatic bé, bizonyos öreg-
sége és formája vagy on. Annakokaért távol el kell vetni, azt az kába
költémént, az melly mind az Christust, s mind az embere nec elméjeket
az kenyérhez ragastya és figgeztie. Mert mire való az elröytett jelen lé-
tel az kenyérben; hanem hogy az kic az Christust magokkal akarnac eg-
gyesültetni, egyedül czac az jegyekhez ragazkodgyanac? Az Ur, Jesus

Rrrrrrr

pedig ő maga, nem csak feneinket, hanem minden értelminket, érze-
nységünket az földről fel akarta vinni, midőn magát az affonyi allatok-
tul nem akarta megilletetni, azért mert nem ment volna fel az Atyához.
Midőn látná hogy az Maria jó indulattal való tiszteletből sietne az ő lá-
bainac megczokolására, nem engedi ő ezt megczelekedni, miglen felme-
gyen mennyekben, semmi nem egyéb okért, hanem hogy sohól nem a-
kar egyebütt kereszteni és megtaláltatni. Midőn azt fordittyá elő, hogy,
Lám ugyan négláttatott oftán s. Istvántól, arra igen könnyű megfelelni.
Mert az Christusnac nem volt arra fiükség az ő helyét megváltoztatni, u-
gy mint az ki az ő fogajánac feneinec olly világsóságot adhatott, az
melly finte az egekbe felérne és elhatna. Szinte ezen formán volt fent
Palnakis dolga. Hogy aztis elővetic, hogy az Christus az bezárlott ko-
porfoból jött ki, és az aytó bezárlatván ment az tanítványokhoz, az ő te-
velgeséket ez egyfálnyé sem oralmazza. Mert miképpen hogy az
viz, mint valamely erős padimentom az Christusnac utat tartatott, mi-
dőn az tengeren járna; az onképpen nem czuda hogy az kemény kőszik-
lánac ő előtte elkellett haylania, és az utából ki kellett térnie. Noha
hihetesebb, hogy az ő paranczolatyára az kő el fordítatott legyen, és mi-
helt ő abból kiment, az menten ilmet helyére ment. Es az aytó bé-
zároltatván be menni, nem azt teszi, hogy az egész defkán avagy falon ál-
tal ütni és általhatni, hanem Isteni erő által magánac utat nyitni; ugyhogy
Christus hirteliséggel az tanítványoc között álla na meg czudálatoskép-
pen, midőn az aytó bézárólván vólnánac. Az mit fent Lukaczbol bé-
hozna, mint enyfelt legyen hirtelenséggel Christus az tanítványoc
femec elől, az mellyeckel Emausba ment vala; az őket egyfálnyé sem se-
gíti, minékünc pedig igen jól szolgál. Mert hogy az fennel meglát-
rathatását azoktul megvonta, azzal nem tőtte magát láthatatlanná: ha-
nem csak előlőc elmúlt, az mint ott Lukaczis bizonyittyá; hogy mikor ő
vélecc együtt menne, nem vőtt ő magára uy formát és idegen ábrázatot;
hogy meg ne esmertetnéc, hanem azoknac fenei vőltanac megtartoztat-
ván. Ezecc pedig nem csak megváltoztattyá az Christust, hogy ez
földön forogjon, hanem imittamott mást és magához nem hasonlo Chri-
stust költenec. Es végezetre illyenképpen esely ősködvén, az Christus
testéből, noha nem egy általlyába, hanem kerengő beféddelel, merő azon-
lelket csinálnac, és azzal meg nem elégedvén, az Christus testét minde-
neftől fogván ellenkező tulaydonságokban őltőztetic, azoc ferint az he-
lyec ferint, az mellyekben őc azt egyfermind akarjác lenni. Es il-
lyenképpen az következc az ő tudományokból, hogy az Christusnac
kétféle teste legyen.

Ioan. 20. v. 17

A. 7. v. 55.

A. 9. v. 4.

Matt. 28. v. 6.

Ioan. 20. v. 19

Matt. 14. v. 25

Luc. 24. v. 41

30. Immár ha finte megengednőkis nekic, az mit czevegnee,
mindazáltal ugyan nem bizonyitnék még abbol meg az mindenütt va-
lóság, az mellynelkül hiába igyekeznee az Christust az kenyérbe zár-
lani. Mert valamig meg nem bizonyittyá, hogy az Christus teste min-
denütt jelen legyen semmi helyec külömbsege és meghatározásanélkül,
nem leszen hihetséges, hogy az vaczorában az kenyér alá legyen rőytet-
vén.

Ez fiükségképpen való kéferítésből találtatott tőlőc amaz ifonyu
tengeri czudas czigabiga, az Mindenütt valóság, avagy mindenütt tu-
datlankodás. Immár pedig Irásbéli erős bizonyitásokkal megmu-
tattatott, hogy az Christusnac teste, az emberi testnec mértéke ferint egy
helybe foglaltac és meghatározatc: annakelőtte, hogy az ő menybe
menetelivel semlátomást megmutatta legyen, hogy ő ninczen minden
helyeken, hanem midőn egy helyre ment akkor elhatta az másikat. Azt
az ígéteret sem kell az testre vonni, az mellyet előforditnac; tudniilic,
En ti veletec vagyoc mind ez világnac végezeteiglen. Mert ha az u-
gy volna, az következnéc, hogy az Christus az ő testével lakozic mi ben-
nünec, még az fent vaczorával való éléskivülis, mert ő ott mindenkor-
tartó egyesülestről szól. Matt. 28. v. 20

Es annakokaért ugyan semmi igaz okoc ninczen, az miért olly
mergeffen versengjenec az Christus fivain, hogy az Christust az kenyér
alá rekeszéc. Annakutánna annac az Irási textusnac környül állásis el-
győzic és megbizonyittyá, hogy ott az Christus semmiképpen nem szól
az ő testéről hanem meg győzhetetlen segedelmet ígér az ő Tanítva-
nyinac, az melly által őket, az őrdőgnec és ez világnac minden reájoc
törése es ostromlása ellen megőrizi és megtartya hogy midőn olly nagy
és nehéz tífret bizna reájoc, ne ifonyodnanac azt felvenni, avagy félel-
messen jarnánac abban el, biztattyá és bátorittyá őket az ő jelen voltánac
ígéterivel: mintha azt akarná mondani, hogy, nem lenne ő nekic fogy-
atkozásoc az ő meggyőzhetetlen erős segedelmében. Nem kelle-
nejé az jelen lételnecc modgyát megválastani, hogyha inkább nem gyöny-
örködnecc mindeneknec felforgatásában és őfvezavarásában? Es
bizonyára némelylecc inkább akarjác nagy fégyenségeccel és gyalazatty-
ockal az ő tudatlanságokat nap feny elejébe hozni, hogy né csak valamí
kiezinnyéis az tévölgestől eltávozni. Né szólóc itt az Papistákról, az kik-
nec erről való tudományoc fenvedhetőb, avagy csak mértékletesb. De
némelyleket annyira visé és hayt az végetlen versenges kívánás, hogy ne
fégyenlyéc aztis módani, hogy midőn az két terméket egyesült legyé az

Christusban, valohol immár az Christusnac Istensége vagy, ott vagy az testeis, az melly nem szakasthatatic el-amaztul. Mintha az egyesülés az két természetből, nem tudom miczoda köz dolgot csinált volna, az melly sem Isten sem ember ne legyen. Acképpen tanított bizonyára Eutyches, és ő utanna Servetus. De az fent Írásból nyilvánással kihozhatni, hogy az Christusnac az ő egy személye, ugy álljon az két természetből, hogy ugyan mind kettőnek éppen megmaradgyon az ő külömb tulaydonsága. Es bizonyára hogy Eutyches méltan kárhoztattott, legyen, czuda ha nem feygenlic ragadná. De ez nagyobb czuda, hogy meg nem gondollyác az okát, miért kárhoztattott legyen. tudniillie mivel hogy hatra vetvén az természetek nec megválasztását, az személy nec egy voltát annyira üzte, hogy az Christusban, az Istenből émbert csinálna, és az emberből Istent. Miczoda nagy bódultság tehát, földet mennyet ő sive zavarni, hogy nem ez efelyősködés nec bekér hadni, hogy az Christus testét az ő mennyei templomából le akarjác vonni? Mert hogy éret-tőc való bizonságra behozzác imez mondásokot: Senki nem megyen mennyekbe, hanem az ki leszáltott, az ember nec fia, az ki menyben vagy. Ísnét, Az Fiu, ki az Atyának kebelében vagy, meghirdette minékünc, hasonlo bolondság, hogy meg akarjác vetni az regular és magyarázatott, az melly nec az regieknél *Communicatio idiomatum* volt neve, és nem hiába talaltatott volt. Bizonyára mikor az mondatie, hogy az diczőség nec Ura megfeszitett, nyilván nem akarja fent Palazon azt érteni, hogy az Christus az ő Istenségében valamit fenvedett volna, hanem hogy az a Christus, az ki ez gyalázatos halált megfesznyvedte, egy fersmind Isten, és Ura az diczőség nec. Ez értelemben volt az Ember nec Fia is mennyekben, Mivel hogy finte ezen Christus, az ki test ferint ugy mint ember nec fia ez földön lakott, egy fersmint Isten volt mennyekben. Ezen értelemben mondatie ugyan azon helyen, hogy ő leszállott legyen Istensége ferint nem hogy az Istenség az mennyet elhadta volna, hogy magát az emberség nec kamarájaba rőytenéje; hanem hogy, noha mindeneket bétöltene, mindazáltal az Christus emberségében testessen, azaz, állattya ferint és kimondhatatlanképpen lakoznéc. Az Scholákban ez külömböztető főllás közönséges volt, az mellyeket előfámlálni én nem tartoc feygenec: Noha az egész Christus vagy mindenütt, mindazáltal nem minden, az mi az Christusban vagy, vagy mindenütt. Adra volna bátor az Isten, hogy ő magoc az Scholaitanitoc ez mondásoknac értelmét jobban meggondoltác volna, mert ilyenképpen elejet vehettéc volna, az Christusnac az Vaczorában testi jelen voltárol való efelyősködés nec. Mivel hogy azért az miközben járonc egéslen vagy mindenütt

Ioan. 3. v. 13.

Ioan. 1. v. 18.

1. Cor. 2. v. 8.

Jenűtt, mindenkor jelen vagy tehát az őveincc. és így az Vaczorábanis kiváltképpen való módon: ugymindazáltal hogy egéslen ott legyen az személy ferint, de nem mindeneskül fogva mind az két természet ferint: Mert, az mint megmondottuc, az ő testével mennyekbe foglaltatic, miglen megjelenendic az itilette.

31. Az olyanoc pedig igen téveleg nec, az kic az Christusnac semmi jelen voltat nem esmeric külömben, hanemha az kenyérbe rekeftetic bé. Mert ilyenképpen megfosztác az Istennec lelkét az ő munkálkodásatul, az melly minket az Christussal egyeslit. Az Christus ő nékic, az ő értelmec ferint ninczen jelen, hanem ha leszáll mihozzác. Szinte mintha nem olly igen jól refesithetne minket az ő jelen voltában, midőn minket felvonson ő magához. Annakokaért czac az jelen létel nec módgyárol vagy az visfavonyás: mert őc az Christust az kenyérbe akarja állitani: mi pedig nem akarjác őtet mennyekből levonni. Mellyic értelem legyen job, megitilhetic az Kereszten olvasóc. Czakhogy legyen távolimez mérges rágalmazás, mintha Christus kivéretnéc az fent vaczorából, hogy ha az kenyér alá rőytetvén nem maradna. Mert mivel hogy mennyei titoc ez, nem sükség ezért az Christust ez földre alá hozni, hogy mivelűnc egyesüllyön.

32. Továbbá az mi az módgyát illeti, hogy ha valaki engem kérdéd, mi módon legyen ez, nem feygenlem én azt megvallani hogy sokkal felségesb ez a Titoc, hogy nem mint az én elmémnel megfoghatnám, avagy befédemmel kimondhatnám. Es tulaydonságosban róla főlván, többet érzec és találóc meg; hagynem mint megérthetnéc. Annakokaért én az Christusnac ígértem, az mellyen ember bátorsággal megnyughatic, itten minden ellene mondás nélkül bévessem. Azt mondgya ő, hogy az ő teste az én lelkem nec eledele; és az ő vére itala legyen. Néki ajánlom azért és oda nyuytom az én lelkem nec, hogy ez ilyen elődellel tápláltáséc. Az ő fent vaczorájában azt hadgya énnékem, hogy az kenyér nec és bornac jegye alatt, az ő testét és véret vegyem, egyem és igyam: abban nem kételkedem, hogy ő igazán adgya az mit megígért, és én bizonynal elvessem. Czac az képtelen balgatagságokat vetem meg, az mellyec avagy az Christusnac mennyei diczőségnes Felségéhez nem illenec, avagy az ő emberi természet nec igazságával nem egyez nec: mert ez ilyen az Istennec igejévelis ellenkezic: az melly arra tanit, hogy az Christus ugy véterett legyen Luc. 24. v. 26. fel az meny orfágnac diczőségnesbe, hogy őtet immár ez földön ne kellyék keresni; és az ő emberi természet nec nyilvánással tulaydonit mindeneket, valamellyec tulaydonsági az igaz ember nec. Es ez ne látáséc vagy kiheretlenec vagy képtelenség nec: mert az miképpen az Christusnac e-

gész orfága lelki, azonképpen valamit ő az ő anya fent Egyházával cze-
lkefic, nem kell ez világi dolgoknak folyása ferint igazítani. Avagy
hogy az fent Agoston favaival szóllyac, ember által foglaltat ki ez Sa-
cramentum, az mint az többi, de isteni módon; ez földön, de mennyei
módon. Olyan itt (mondom) az testnek jelen létele, az mint az Sacra-
mentumnak természetű kívánnya, az melly itt olly erővel és munkálko-
dással láttattya magát, hogy nem czac ketségnélkül való reménségét fer-
zi az örök életnek az mi fivünkbe, hanem az mi testünknek halhatatlan-
sága felőlis bizonyosá és bátorságo socká tében minket. Mert mostan
itt az ő halhatatlan testtől megelevenitetic, és neminmüképpen az ő
halhatatlanságával részese tétetic. Az kic ez aránt az ő fenyeen hán-
kódó befédeccel kellestinél meffeb mennec, nem mivelne egyebet, ha-
nem az egyigyű és tista igaságot homályosittya meg. Ha valaki ezzel
még meg nem elégedhetic, gondollya meg az ollyan én velem egy ke-
vessé, hogy itt Sacramentomról vagy az fő: az mellynec minden tzi-
kelyeinek az Hitre kellyen igazítani. Az Hitet pedig finte olly jól és
bővebben étettyuc az Christus testének közösülésével, az mellyet meg-
mutattunc, hogynem mint azoc, az kic Christust mennyekből levonsac.
Ez mellett tisttan és igazán megvallom, hogy én nyilván megvetem az mi
lelkeinknek az Christus testével való meg egyelitését, avagy az elváltoz-
tatást, az mellyre azoc tanitanac.

Mert igaz elég minékünc hogy az Christus az ő testének állattya-
ból léleter hoz az mi lelkeinkbe, sőt hogy az ő teste, az ő tulaydon életét
önti kimi reánc, noha az Christusnac teste mi beléne nem jó. Annakfe-
lőtte ninczen ketség abban, hogy az Hitnek regulája, az melly ferint akat-
ja f. Pal az Irásnac minden magyarázatit igazítani, ebben én velem min-
denképpen egyezzen. Az kic ez fényes igazságnac ellene tusakodnac,
megláthattya az hitnek miczoda regulája ferint járjanac. Valaki meg né-
vallya hogy az Jesus Christus a testbe jött legyen, ninczen az, az Istentől.
Ezec, noha eltitkollyac, avagy efekbe nem vesic, megfofityac ötet az ő
igaz testétől.

33. Szinte ezent kelly érteni az közösülésről, mivelhogy semmi egy-
éb közösülés ő tőlóc nem esmértegetic, hanem hogy őc az Christus husát
az kenyér alatt nyelic el. Az fent léleknek pedig nem kicziny bofúságá-
ra vagy, hogy ha nem hisfűc azt, hogy mi az ő megfoghatatlan ereje
által lesűnc részese az Christus testében és vérében. Sőt ha ez Sacramen-
tumnac ereje, az mint mi az magyarázzuc, és az régi anya fent Egyháznac
esmeretes volt ez előtt négyfáz estendővel, illendőképpen meggondol-
tatnéc és megfontoltatnéc, megelegethennéc bizony vele, és foc főrnyű
tével-

tévelgés hatra maradánc, az mellyekből röttenetes szakadásoc és ha-
sádáfc támadtanac, az mellyec által elejétől fogva és ez mi időkben az
anya fent Egyház fertelenül és nyomorultul faggattatott és faggattatott,
midőn az nyughatatlan elméjü emberek, az jelen lételnecc olly goromba
módgyát kívánnya, az mellyet az Irás fohol nem mutat. Es ez kába efe-
lyösködésért olly igen viaskodnac és hartzolnac, mintha mind az egész
Religio elsüllyedne, hogy ha az Christus Jesus az az kenyér alá nem vólna
röyterve. Miképpen legyen mienc az Christusnac egyfer mi érettünc ada-
rott teste. Ismet, mint legyünc részese az ő kiontott vérében, ezec volná-
nac az fő tzielllyec, az mellyeket mindeneknek élötte tudni kellene.
Mert ez az egész megfésitett Christust birni, hogy mi minden ő javaival
részessüllyünc. Immar pedig hátra hagyván mindezeket, az mellyekben il-
ly drága nagy dolog áll, minden ő gyönyörüségec imez egy éles kérdésbé
vayon, mint legyen az Christus teste az kenyér alatt, avagy az kenyérnek
finye alá röyterve. Hamissan mondgyac, hogy az mit mi tanitunc az lelki
ételről, ellene legyen az igaz és valóságos közösülésnek (az mint fohkac
nevezni.) Mert mi czac az igaz módra nézűnc, az melly ő náloc testi mód,
midőn az Christust az kenyérbe rekefitic: mi nálunc pedig lelki, mivel ho-
gy az fent léleknek titkos munkálkodása, kötele az mi Idvözitőnkkel va-
ló egyesülésünknek. Szinte illy igaz, az másic ellen vetésis, tudniillic, ho-
gy mi czac azt az hasnot és gyümölczer emlittyuc meg, az mellyet az Hi-
vec az Christus testének erejéből vésnecc. Mert megmondunc ez előtt, ho-
gy az Jesus Christus önnön maga az magva fűci és állattya az f. Vaczorá-
nac, abból következéc pedig ez hason, hogy mi az ő halálánac áldozat-
tya által, az bűnőktől meg menekdrűnc, az ő vére által megmosattatunc,
és az ő feláradása által megerősítettűnc az mennyei életnek reménsé-
gére. De az kába efselyőség, mellyet Lombardos előhozott, megvakittyac Lib. 4. dist. 9.
az ő elméjeket, midőn őc az Christus husánac ételét tartya Sacramen-
tumnac. Mert illyenképpen ir ez Lombardos: Az jegy az jegyzettnélkül
az kenyérnek és az bornac finye. Az jegy és az jegyzetett dolog, az Chri-
stusnac teste és vére. Az jegyzetett dolog az jegynélkül, az Sacramentum-
ba véterett Christus teste. Ismet, ottan hamar; Az jegyzetett és befoglalt
dolog az Christus tulaydon teste: az jegyzett és bé nem foglalt dolog az
Christus teste, melly az ő anya f. Egyháza.

Hogy külömbseget tében az Christus teste között, és az között
az étető erő között, az melly az ő testében vagy, azt én meg engedem.
De hogy abból sacramentomot csináll, és pedig az kenyérbe forítottatt,
az immar fenvedhetetlen tévelgés.

Innet

Ioan. 6. v. 56.

Innét fármazott az Sacramentomi ételnek hamis magyarázattya, mert azt alították, hogy az Istentelenek is efi az Christus testét, noha ő tőle idegenec. Az Christus teste pedig az s. vacsorában, finte olly igen lelki dolog, mint az örök idvőség. Honnét mi azt hozzuk ki, hogy valakic az Christus lelkenélkül vadnac, olly igen ne ehetséc az Christusnac testét, mint az bort hogy nem ihattyac úgy, hogy annac az izétis egyfőrsmind bé ne innac. Bizonyára gyalázatosan megfaggattatic így az Christus, midőn ő nékie, úgy mint holt és erőtelen teste költeric, az melly az hitetlenec elejébe vette séc ételül. Es ennec ellene mondanac az ő nyilvánosságos fava: Az ki az én hufomat efi, és az én vére met iffi, az én benné marad. De azt mondgyac őc, hogy né az Sacramentomi évről vagy on ott az fő: Azt én meg engedem, csak hogy ne ütközzenec többé ezen kőben, hogy tudniillic, az Christus testet minden hasonlónélkül ehetné az ember. Akarnam pedig tőlőc örömet tudni és érteni, mennyi ideiglen tartyac azt gyomrokban, midőn azt megöttéc. Itten az mint én aránzom, nem találnac kimenetelt. De azt vetic elő, hogy az emberek nec haládatlansága által, az isteni ígéretek nec igazságából semmi el nem vérethetic és fakasthatic. Megvallom bizonyára, és azt mondom, hogy az Sacramentomnac ereje éppen megmaradgyon, noha az Istentelenec az mennyiben ő raytoc all, azt erőtelenné tesic. Mindazáltal más dolog valamit nyuytani és ajánlani, mas ismet elvenni. Ez lelki étel és italt az Christus mindenek nec ajánlya és nyuytya: de azt némellyec nagy kívánsággal vesic és efi: némellyec nagy unakodva és utalkodva megvetic és megpökic. Azt czelekefié tehát ez á megvetes, hogy ez az étel és ital az ő természetit elvehesse? Azt fogjac mondani, hogy ez hasonlatosság gyamolittya az ő értelmeket, tudniillic, hogy az Christus hufa, hogyha finte izetlen és erőtelens, mindazáltal mégis ugyan hus. En pedig tagadom hogy azt megehetséc az Hit nec izelítésenélkül: Avagy (ha inkább tettic, hogy az s. Agostonnal folyunc) Azt mondom én, hogy az emberek nem vis nec többet el az Sacramentomból, hanem czac az mennyit az ő hitők nec kezével fognac el. Es illyen modon semmi el nem fakasthatic az Sacramentumból, sőt az ő igazsága és hathatósága megbántatlan és éppen megmarad, ha finte az Istentelenec annak külső közösülésétől üressen mennec elis. Ha ismet azt vetic elő, hogy kissebsége lenne inné ez Ur igejének: Ez az én testem: hogyha az Istentelenec az elmulando kenyérnél egyebet semmit nem vennének: erre könnyű megfelelni: tudniillic, hogy az Isten nem abban akar igazmondónac esmérteni, hogy az istentelenek elvégyec az mit ő nyuyt, és az mivel őket kinállya, hanem inkább az ő kegyelmének és jóvóltanac alhatatos meg tartásában és megallásában

allásában, midőn ő még az méltatlanoknak is kétfőlna megadni, az mit az őc tőlőc eltafigálnac, sőt nékiec engedelmessen és nyájassan nyuytya és ajánlya: Es ez az Sacramentomnac igaz tőkélletésége, az mellyben ez egész világ sem fakasthat semmit el, hogy tudniillic az Christusnac teste és vére, nem kevesbé az méltatlanoknak, mint finte az Istennec választott Hivenece, igazán ajánlattaséc és nyuytaséc. Egyfőrsmind az is igaz mindazáltal, hogy miképpen az kemény kőfiklára előtt Első, félyel el foly, mivel hogy nem mehet bé az kőbé, hogy azonképpen az Istentelenec az ő megkeményedésec által eltafirtyac tőlőc az Istennec kegyelmét, hogy beléjéc ne hasson. Annak felőtte, hogy az Christus Hitnélkül elvérettéséc, finte olly igaz, mint hogy valami veremény mag az tűzben felnőhesen. Hogy pedig azt kérdic, mint lehet tehát, hogy az Christus némellyeknek kárhoyattya jött legyen, hogyha őtet méltatlanul nem vesic; ez czac hideg dadagás. Mert sohol nem olvasuc, hogy az emberek azzal ferezzenec halált magoknak, hogy az Christust méltatlan vesic bé, hanem sokkal inkább azért hogy tőlőc eltafirtyac. Ez az Christusnac hasonlatossága sem segiti őket, midőn azt mondgya, hogy az mag felnevedic az tövissek között, az után pedig megfoytatic. Mert ő ott arról tanit mit tehesen az ideig való Hit, az mellyet őc az Christus testének megételére, és az ő vére nec megitalára, nem tartnac fűksége nec, mivel hogy őc ez tzielben az Judást, fient Pe:er nec egy aránt való közösült társává tesic. Sőt finte ezen hasonlatosság által hamisítatic meg az ő tévelgéséc, holott az Christus mondgya, hogy némely mag az utra eséc, némelly az kőfiklára, és azoknac egyic sem ver gyökeret. Inner az következcic, hogy az Hitetlenek nec az ő keménysegec állya meg utokat; hogy az Christus hozzájoc ne mennyen. Az kiaz mi Idvőségunket ez Sacramentum által akarja előb gyamolítani, nem talál arra jobbat, hanem hogy az Hivéc az igaz kűtfőre igazítassanac, és így az életet meritsec az Istennec Fiából. Ez Sacramentumnac méltósága pedig eléggé magasztaltatic, midőn megtudgyuc azt, hogy efi köz és gyamolyság legyen, az melly által mi az Christus testébe oltatunc avagy abban hova tovább, mind inkább őfíve nevedünc, miglen minket tellyeséggel egyeffit ő magával az örök életben. Azt mondgyac ismet, miért tőtte tehát s. Pal az méltatlanokat 1. Cor. 11. v. 29. vérkeszéké az Urnac teste és vére ellen, hogyha azokat el nem vesic? En pedig azt felelem, hogy őc nem azért kárhoytatnac, hogy őc azt őrtéc legyen, hanem czac azért, hogy az Sacramentomat megferteztettéc, és az Istennel való fentséges eggyesülés nec zálogat, az mellyet nagy beczületesen és isteni félelemmel kellett volna venniec, láboc alá tapodtác.

Matt. 13. v. 7.

1. Cor. 11. v. 29.

Ssssssss

34. Mivelhogy pedig az régi tanítók között kiváltképpen az fent Agoston otalmazta ez articulust, hogy az Sacramentumokban semmi el ne szakítsék, és hogy az kegyelem, az mellyet azoc jegyeznek né üressé tette meg, az embereknek hitelenséget és gonofságot által: nem leszen hasontalan, hogy az ő favaival bizonyítsék meg, melly illetlenül vonnyac azoc az megemlített tudománt, ez jelen való dologra, az kic az Christus testét az ebec elejébe veti ételül. Az az Sacramentomi étel, az mint ezec főlnac róla, az melly által az Istentelenec az Christusnac testét vétet, az ő lelkének erejénélkül, avagy az ő kegyelmének minden munkalkodásánélkül elveszik.

Homil. in
Joan. 26.

Ez ellen f: Agoston, midőn értelmessen meggondolgya és megfontolgya az Urnac emez favaival: Valaki az én testemet eszi, és iszja az én vére- met; soha örökké meg nem hal tudniilliac az Sacramentumnac erejét (ugymond) nem czac az külső és látható Sacramentom: és belső ké- pen: az ki szívvel eszi, és nem az ki fogáival harapdallya. Honnét vé- gre azt rekeszti, hogy ez dolognac Sacramentoma, az az, az Christusnac testivel és vérel való egyesülés, adottság elő az fent vaczorában, né- mellyeknek életre, nemellyeknek halálra. De az jegyzetett dolga ez Sa- cramentumnac, (tudniilliac az Christus teste) mindeneknek életre főlgál, veszedelemre senkinek nem, az ki abban részesül. Hogy senki azt ne fogdossá, hogy az jegyzetett dolgon nem az test hanem az lelkének kegye- lme, az melly az testtől elválaszthatatic, ez menedec elvétetic től az igéc által: Látható és láthatatlan. Mert az első alá né foglaltathatic az Christus teste. Honnét következik hogy az Hitetlenec czac az látható jegyet vé- sic. Es hogy minden kételkedés annyival inkább elvétecsék, minékután- na azt mondta volna, hogy ez kenyér, az belső embernek éhségét kíván- ná, ezt adgya hozzá Moses, Aaron, és Phinees, és sokan többec, az kic az- menyei kenyeret öttéc, tettzettenec, és kedvessec volt az Istennec. Miért? Azert mert őc az látható eledelt lélec ferint értöttéc, lélec ferint éheztec, lélec ferint izelit öttéc és kostoltac, hogy lélec ferint elégitetné- nec meg. Mert más elvöttéc ez maij napon az látható ételt, de más az Sa- cramentum, és más az Sacramentumnac ereje. Es ottan hamar az utan: Es annak okaert az ki nem marad az Christusban, és az kiben nem marad az Christus az kétség nélkül nem eszi az ő testét lélec ferint, és nem iszja az ő véret, ha finte test ferint és látható képpen fogáival harapdallyais az Chri- stus testének és vérenek jegyét. Im hallgye itt ismetlen, hogy az látható jegy ellenébe tétessec az lelki ételnek és közösülésnek. Mellyel megha- misítatic az á tévölges, hogy az láthatatlá test sacramentum ferint igazán vétessec és étetessec, noha nem lélec ferint. Hallgye aztis, hogy az Istente- leneknek

leneknek semmi ec ne maradgyon egyeb, hanem czac az jegynek látható elvétele. Innét vagy on amaz ő esmeretes mondása, Hogy az töb Apas- ta loc az Ur kenyeret öttéc legyen, Judas pedig az Urnac kenyerét, az melly által az hitetleneket nyilvánssággal elrekeszti az Christus testének és vé- renek ételétül és italátul. Annac sinczen különb értelme az mit másutt mond: Mit czudálsz, hogy az Judásnac adatott az Christus kenyere, az melly által az őrdög rabja lenne: holott látod az ellenben, hogy fent Pal- nac adatott az Satannac angyala, hogy az Christusban tökéletessé lenne? Azt mondgya bizonyára egy helyen, hogy az Christus teste az Ur vaczo- rajában kenyerec volt legyen azoknac, az kiknek f. Pál mondotta; Az ki méltatlan eszik, az magánac iteletet eszik és iszik; és hogy őc azért ugyan né czac semmit vöttene, mivelhogy méltatlanul vöttéc. De miczoda érte- lembe mondgya ezt, másutt tellyességesben megmagyarazza. Mert mi- dőn fánfándék ből azt akarná elintézni, és megakarná mutatni, miképpé enné az Christus testét az Istentelenec és az hamisác, az kic az Kereszty- én Religiot fájockal megvallyák de czelekedeteckel tagadgyac (és bizo- nyára nemellyeknek vélekedés ec ellen, az kic azt alítottac, hogy az Istente- lenec azt nem czac sacramentom ferint, hanem valósággal és igazán is enné) De azt sem kell mondani (ugymond) hogy őc az Christus testét eszik, holott az Christus tagai között né fánlaltassanac. Mert hogy egye- bek elhalgassac, nem lehetnek egyfermind az Christusnac tagai, és az kurváknac tagai. Egy summában ő maga ezt mondván; Az ki az én teste- met eszi, és az én véretem iszja, én bennem marad az, és én ő benne; azzal megjelenti, mi legyen, nem sacramentum ferint, hanem való igazsággal enni az Christusnac testét. Mert az az Christusban maradni, hogy az Christus ő benne maradgyon. Mert ezt olyan formán mondotta, mint ha azt akarta volna mondani: Az ki én bennem nem marad, és az kiben én nem maradoc, ingyen se mondgya avagy gondolgya az, hogy az én teste- met egye, avagy az én véretem igya. Ez arant gondolgyac meg az Olva- foc, ez ellenbetelt: Sactamentum ferint, és való igazsággal enni, és min- den kételkedés elhárítatic. Ezent finte illy világosson bizonyittya imez i- gécek. Ne kéfitesec erre az ti torkaitokat, hané az szivet. Mert arra rón- deltetett minékünc az f. vaczora. Ihon, hiszün az Christusban, hogy ha hittel vesszük. Elvévén tudgyuc mi mit gondoluc. Egy kicziny két vesszük, és szívünkben megelégitetün. Es annak okaert né az, az mit látunc, hané az mit hiszün, éret minket. Itt aztis, az mit az Istentelenec vesszük az látha- tó jegyre vonssa, és azt tanittya, hogy Christus különbben nem, hané czac hittel vétetic. Illyen módon másuttis: midőn nyilvánssággal mondgya, ho- gy mind jóc smind gonofoc vessük az jegyeket: az gonofokat az Christus testének igaz ételétül elrekeszti.

Hom. in
Joan. 59.

Hom. 62 in
2. Cor. c. 2.
lib. 5. de
Bapt. cont.
Don.

Joan. 6. v. 26.

De civit. Dei
lib. 21. ca. 25.

Contr. Faust.
lib. 13. ca. 16.
Serm. 2. de
verbis Apoſt.

In Psal. 98.

Homil in
Joan. 27.In cap. 6.
Joan. c. 17.

Mert ha az valóságot elvonnék, nyilván el nem halgatta volna, az melly ez ügyre illendőbb volt volna. Másuttis ismet, midőn ez megételről és annak hafnáról szól, így végezi szavát: Ackor leszen ofián az Christus teste és vére, kinek kinec élete, midőn az, az mi az Sacramentumban láthatóképpen vétetic, igazságban lélek ferint étetic és itatic. Azoc annak okáért, az kic az hitetleneket az Christus testében és véreben résté flecké téfic, ha az Agostonval akarnac egytet érteni, sükség hogy az Christufnac látható testét adgyác előnkbe: mivel hogy az egész igazán való étel az mint ő áll róla, lelki dolog. Es az ő szavaiból bizonytal kihozhatni, hogy az Sacramentum ferint való étel, midőn az igaz és belső étel az hitelenség által kirekesztetic. finte czac annyit teszen, mint láthatóképpen és kilsóképpen enni. Hogyha pedig igazán, de nem lelki módon étethetnéc az Christus teste, miért mondaná másutt? Nem éstetic ti azt az testet, az mellyet látoc, sem nem azt az vért isfátoc, az mellyet azoc kiontnac, az kic engemet megfésitenec. Sacramentomot rendeltem tinéktec, az melly, hogyha azt lélec ferint értenditec, meg elevenit titeket. Ezzel bizonyára nem akarta tagadni, hogy finte az, az kereftián feláldoztatott Christus teste, adalséc és nyuytaséc az f. Vaczorában: hanem az megételnec módgyát jelentette meg, hogy rudniillic, az a mennyei diczőségbe felemeltetett test, az fent Léleknec elröyített munkálkodása által hozza minékünc az életet. Megvallom jollehet, hogy gyakorta elő forog ő nála ez állásnac módgya, hogy, az Christus teste elvétetic és étetic az hitetlenektől: De meg magyarázza az ő értelmét midőn azt téfi utánna, hogy Sacramentum ferint. Másutt ismet, az lelki megétel, ilyenképpen iratic meg ő róle: hogy olly étel legyen, az mellyben az mi elharapsunc, az kegyelmet meg ne eméssze. Es hogy az ellenkező fél ne mondgya, hogy nagy sürü rakással akaroc vélec hartzolni, kívánnám megtudni, miképpen feytenéc ki magokat czac imez egytetlen egy mondasból: Hogy, az Sacramentomoc egyedül czac az válastottakban czelekefic meg azt, az mit példáznac. Bizonyára tagadni nem meric, hogy az vaczorában az kenyér az Christus testét példázza. Honnét az következie, hogy az Isten telenecc és megvetterrec az ő megételéről és közösüléséről elrekesztessenecc. Hogy az Cyrillus sem értett külömbet, meg mutattyac ez igéc: Az miképpen midőn valaki, megolvastott viaft másba önt, egyiknec az másickal tellyességgel ő fve kell ölgyelödni: Azonképpen sükség hogyha valaki az Christufnac testét és véret elvéfi, hogy ő véle egyecsüllyön, hogy az Christus ő benne, és ő az Christusban találtséc: Ez igékből, az mint én aránzom, elég nyilván vagyon, hogy azok az igaz és valóságos ételtől megfosztattac, az kic czac sacramentum ferint esic az Christus-

Christufnac testét. az melly az ő erejétől el nem válastathatic: és hogy ugyan nem kél és fogy el az Isten igéretincc igazsága, az melly meg nem fűnic az égből elsői boczátani, noha az elsőnec nedvességet az kövec és kőfialác nem vonfác hozzájoc és bé nem isfác.

35. Ez megranitás minket könnyen elvonhat az Testi imádástól, az mellyet visfca fordult hirtelenkedésből némellyec béhoztanac az Sacramentomokban: midőn magokban így okoskodnanc: Hogyha az test itt vagyon, tehát annak lelke, és az Istenség is az testtel együtt vagyon; az mellyec el nem fcafastatharnac egymástól. Annakokaért az Ur Christust imadni kell abban. Előfer, hogyha őnékiec ez ő okoskodáfcoc és terméfceti következtetéfcoc meg nem engedtenénc, mit fognanc czelekedni? Mert akar azt melly igen hanyakic, hogy nagy képtelenség és illetenség volna, hogyha az test az lélektől és az Istenségtől elválastatnéc: miczoda értelmes és jozan emberrel hitethetic mindazal az el, hogy az Christus teste, az egész Christus legyen? Ugy tettzie jollehet ő nékiec, hogy az ő rekeftő befédeccel ezt nagy fépen elnyerhetic. De mivel hogy az Christus az ő testéről és véreől megválastván szól, az jelen lételenecc módgyát pedig ki nem mondgya, az bizonytal dologbol, mint akarjac nyilvánással megbizonyítani, azt az mi fändekoc? Miczodat tehát? Nem de hogyha az ő lelki esmérteket valami kemény ostromlásoczka kezdené érnit, megalhatnának az ő okossággal erősitő befédeccel, és né olvadnae mindgyárt el mint a vékony jég az nap fény előtt? Tudniillic midőn bizonyos Isten igéjéből való fogyatkozafokat láttyac, melly által egyedül állhatnac meg az mi lelkeinc, mikor famadáfra kél az dolog, és az mellynélkül czac az első ütözetenben legottan elénc, midőn meg gondollyac, hogy az Apastaloknac tudomanyoc és példajoc ő ellenec legyenec, és hogy őn magoktól kezdtenec ilyen dolgot. Ez felszerkenteshöz egyéb nem kicziny ostitő okis járulnac. Miczodat! olly kicziny dologban állotte ez ilyen imádás, hogy affelöl minékünc semmi előnkbe ne irattatnéc?

Avagy pedig, hogyha ugyan igaz Isteni fólgálatra való dolog volt, ilyen hitványul kellett volna azhoz kezdeni, az mifelöl sohol czac egy ige sem olvastatic? De ha őc illendő alázatossággal minden ő gondolatyokat az Isten igéjénec korlattyába rekesztetic volna, bizonyára engedtenec volna annak, az mit ő mondott: Vegyétec, Egyétec, Igyatoc, és ez paranczolatott követtéc volna, az mellyben ő az Sacramentumat venni: nem imadni paranczollya. Az kic azért azt, az mint az Istentől paranczolatott, imádásnélkül véfic, azoc bizonyofoc abban és bátorságo-

foc, hogy őc az Isten paranczolattya mellől el nem távoztac: melly az legjób bátorság, midőn valamihöz kezdünc. Ez ilyeneknec előttőc vagy az Apastaloknac példájoc, az kic felől nem olvassuc, hogy térdre esvén az Sacramentomot imádtac volna, hanem az ahtálnál ülven vöttéc és öttéc. Oe vélec tartya az Apastali anya fent Egyháznac fokafais, mellyről fent Lukacz emlekezie, hogy az Hivec nem az Sacramentomnac imádasában, hanem az kenyérnec Szegésében communicaltanac és tartottac egymással. Naloc vagy az Apastali tudomány, az mellyre fent Pal az Corinthusbéli anya fent Egyházat tanittya, minekutánna megbizonnyította azt, hogy ő az Urtól vötte legyen, az mire őket tanittya.

A. 2. v. 42.

1. Cor. II. v. 23.

Sursum corda.

Col. 3. v. 2.

36. Es pedig ezec mind arra néz nec hogy meggondollyac az hiv olvasóc, melly igen veszedelmes legyen, ez ilyen nagy dolgokban az Istenec egyigyü igéjétől, az mi magunc eselyősködesére ballagnunc. Az mellyeket azért oda felmegmondottunc, ez aránt minden kételkedésből kimenthet nec bennünket. Mert hogy az hivő lelkec az Christust igazán megfogjac, fiükség azoknac oda felmennyekben igazitatnioc. Mivelhogy pedig az Sacramentumnac arra kellyen főlgálni, hogy az ember nec erőtelen elmejét gyámolitsa és segítse, hogy az lelki titoknac megfogására odafelé melkedgyéc; igen meffie eltéved nec azoc az Christus keresésénec igaz utáról, az kic az külső jegyhöz ragazkodnac. Miczoda: tagadgyuké tehát babonásagnac lenni, mikor az emberec térdre le es nec az kenyér előtt, hogy az Christust ott imádgyc. Ez vesetség nec akarta minden kétségnélkül elejét venni az Niceabéli Concilium, midőn megtiltotta, hogy ne czüggedgyünc olly igen alá az előnkbe adatott jegyeknec szemlélésére. Nemis völt egyéb oka régenten ez rendelés nec, hogy az *consecratio* avagy megáldás előtt, az nép nagy fel sóval megintet nec; hogy Sziveit felemelnéje. Az fent Irásis azon kívül, hogy az Christus felmenetelét forgalmatoffon előnkbe ábrázza, az mellyel az ő testénec jelen völtát semeinc latáfa elől elvötte: hogy effelől minden testi gondolatokat az mi elmenkből kivenne, valamennyifet ő rola emlekezie, mindenkor oda feligazit minket, hogy ott keressüc ötet az hól az Atyánac jobján ül mennyekben.

Ez regula ferint kellett volna fockal inkább ötet lelki módon imádni az mennyei diczőségben, hogy nem ezt, az imádásnac veszedelmes modgyát gondolni és költeni, az melly tellyes minden testi és goromba értelemmel az Isten felől. Azoc annak okaért, az kic az Sacramentomnac imádasát gondoltac, azt őc nem czac ő magoktul álmodtác az Irásis kívül, mivelhogy arról czac egy betű sem mutathatic, (az melly noha el nem

el nem mulattatott volna, hogyha az Isten kedvellené) hanem még az irásnac ellene, az önnön magoc kinyességéből, istent emeltenec magoknac, az élő Istent hátra hagyván. Mert miczoda az bálványozás, ha ez nem; az ajándékot, annac adója helyett tisztelni? Az mellyben noha kétferes büntetetett; mert az Istenec tíftecsége eloroztatott, és az teimtetted dologra forditatott: és ő magais, az ő jotéreményénec megfer tetetése által gyalázattal illettetted, mivelhogy az ő fietséges Sacramentomából, atkozott bálvány czináltatott és emeltetted. Ez ellenbe mi, hogy hasonlo gödörbe ne es sünc, az mi füleinket, semeinket, fi veinket, és nyelveinket mindeneftől fogván az Istenec igéjében függessüc és remessüc, az melly Scholája az fent Lelek nec, mellyben ugy tanitatic az ember, hogy semmit máltut ne kellyen ő néki keresni, és örömeft ne tudgya azt, az mi abban nem tanitatic.

37. Immár pedig (az mint az babonáság, az lineat egyfer által hágván, nem tud véget tenni az tévelgésben) fockal meffieb eltántorodtanac. Mert olly pompas ceremoniákat gondoltanac, az mellyek az Ur vaczorájánac renditől tellyességgel idegenec, mellyeket czac ez fándékből kölöttene, hogy az jegy nec isteni tífteletet tenné nec. De őc azt mondgyac, hogy: Magalám az Ur Christusnac tessüc mi ez tíftecséget. Elsőben, hogyha az Ur vaczorájában az ugy lenne, azt mondanám, hogy egyedül czac az legyen az törvény ferint való Imádas, az melly nem az jegyre, hanem az mennyekben ülő Christusra igazitatic, Miczoda finnyel diczeked nec azért, hogy őc az kenyérben az Christust tífteletic, holotr arról semmi igérettyőc niaczen? Megfentelic, vagy *consecrallyac* (az mint őc főlnac) az otyát, avagy kenyért, hogy az ő Processio járatokban félyel hordozzác, és mindene knec közlátáfra, megfistelésre, és imádafra nagy pópával elejekbe adgyac. Kerlec, miczoda erő által, alittyac, hogy megfenteltetic? Azt fogjac nyilván mondani, hogy imez igéc által: Ez az én testem. En pedig ellenben, visfontag azt mondom, hogy egyfer mind az is mondatott: Vegyétec és egyétec. Es ezt nem czelekezem törvény ferint való ok nélkül. Mert mivelhogy az paranczolatra figgeztetted az igéret, azt mondom, hogy ez amazzal olly igen őfve foglátatott legyen, hogy, ha attul ez elhákatatic, minden erejét értéket elvesse.

Ez dolog hasonlo példából világosban megtettzie: Az Isten nyilvánosságos paranczolatot adott, ezt mondván: Hij segítségül engemet. Arra ez igéretet figgeztötte: Meghaltac tégedet.

Ha va-

Ha valaki azért Petert vagy Palt hírná segítségül, és azonban ez igérettel diczekedné, nem de nem kiáltanáé azt minden, hogy az merő bolond és bódult ember legyen? Vallyons, mit czelekedné ez ec egyebet, az kic elhagyván az étel felől való paranczolatot, ez megczonkított igéretet: Ez az én testem, kapjac fel, hogy azt idegen, és az ő rendeltetéséhez nem illendő pompára fordítsác. Meggondollyuc annakokaért, hogy ez igéret azoknac adatott legyen, az kic az melleje adott paranczolatot megtartyac és hogy ez ellenben az igéretnélkül maradgyanac mind azoc, az kic az Sacramentomat máfva vonfác. Ennekelőtte és elkezdésünkbenis megjelentettüc, mint fólgályon az fient vaczora, az mi Istenben való hitünknek megerősítésére: Mivelhogy azért ebben az Ur az ő kegyelménec olly bővséges kinczét, az minemüt előb megmagyaraztunc, nem czac esünkbe jutattya: hanem ugymint kezünkbe adgya, és annac esmeretire minket felindit, egyferfmind megis int bennünket, hogy ez ő nagy bővséges jótéteményéhez hálaadatlanc ne legyünc: hanem azt illendő diczereettel tisztellyuc, és hálaadással magastallyuc. Annakokaért őis midön az Apostaloknac az Sacramentomot rendelné, őket megtanította, hogy oc azt így tennéc az ő emlekezetire. Mellyet fient Pal nevez az Ur halálának hirdetésénec: Azaz, hogy nyilván és egy értelemmel megvallyuc, hogy az életnek és az idvőségnek minden reménsége, az Urnac halálába legyē helyheftetvén, hogy mi őtet ez mi vallástételünkkel magastallyuc, és egyebet az mi példanckal hasonlő beczületre és magastalálásra intsünc és inditfünec. Innét ismet megtettzic, hová és miczoda végre igazitatott legyen az f. vaczora, tudniillic, hogy minket az Christus halálának emlekezetiben gyakorollyon. Mert hogy az Urnac halálát kellyen hirdetni, miglen eljövend az itületre, nem egyéb, hanem hogy fájunknac vallásával magastallyuc, az mit az mi hitünc az Sacramentómban megesmert, hogy tudniillic az Christus halála, minékünc életünc legyen. Es illyen képpen ez az másodíc haszna ez Sacramentumnac, az melly az külső megvallásra tartozic.

38. Harmadfor, ez sacramentom által az Ur buzgoságos intést és felgerjést akart előnkben adni, mind az fientül való életre, és mind az feretetre, békeségre és egyyefségre. Mert abban ő az ő testét úgy közli mivelünc, hogy ő mi velünc, és mi ő véle mindenéstül fogva egyyeclegyünc. Mivelhogy pedig ő néki czac egy teste vagy on az mellyben minket mindnyájan réfesecké téfien, hogy ez egyyefség által miis mindnyájan egy testré legyünc. Az melly egyyefséget az kenyér példázza minékünc az Sacramentumban, az melly miképpen hogy, foc egymással úgy őfve egyelitetett magyaczkábol czináltatott, hogy egyyis az másiktól el

LUC. 22. V. 19.
1 COR. II.
V. 26.

tól el nem válastathatic: azonképpen kell minékünkis az mi elmeinkkel úgy őfve köztöztelnünc és egymással egyyefsülnünc, hogy semmi versengés és fakadás köztötünc meg ne maradgyon. Az mellyet én inkább akaroc az fient Pal favaival kimondani, az ki így fól: Az hálaadásnác póhára, az mellyel hálaakat adunc, az Christus vérével való közösülésünc: és az kenyér az mellyet megfegünc, az Christus testével való közösülésünc. Annakokaért egy test vagyunc mindnyájan, az kic egy kenyérbent réfeszitetünc. Igen jól és hasznosson tanultunc azért mi ez sacramentumbol, hogy ha belőle ez gondolatot vessünc, és elménkbe jól bé ábrázollyuc, hogy senki az mi Atyánkfiak közzül tölünc úgy meg nem bantathatic, vettethetic, sértethetic, vagy valamiképpen úgy meg nem botránkozathatic, hogy egyferfmind ő benne az Christusis meg ne bantatné, vettetné, és meg ne sértetné: hogy mi az atyafiaktul az egyenlenség által úgy el nem fakasthatnóc magunkat, hogy egyferfmind az Christustól is el ne fakasthatnóc: hogy mi az Christust nem ferethettyuc, hogy ha az mi atyánkfiakban őtet nem ferettyuc: hogy az miképpen mi forgalmatos gondot viselünc az mi testünkre azonképpen az mi Atyánkfiak is forgalmatos gondot kellyen viselnünc, az mellyec tagai az mi testünknek: és az mint hogy semmi réfeczke az mi testünkben nem érezhet semmi olly sérelmet, az melly mind az többire is el nem hatna, azonképpen azt sem kell fenyvednünc, hogy az mi atyánkfiak valami olly nyomoruság által fanyargattasfanac, az melly nec miis, az raytoc fánakodas által, valami réfét nem viselnóc. Nem oknélkül nevezic azért az fient Agoston olly gyakorra ez sacramentumat, az feretetenec kötelénec. Mert miczoda őftonóckel inditathatnác és gerjethetnéc inkább az egymáshoz való atyafiai feretetre, hanem hogy midön az Christus önnön magát ajándékozza minékünc, nem czac az ő példájával édesget minket, hogy mi magunkat egymásnac tulaydonul és fayatul adgyuc, hanem hogy az mennyiben magát mindnyajunkkal közöségessé téfi, minket is mindnyájan ő magában egyyé téfien?

39. Innét pedig igen fepen megbizonyitatic az mit másutt mondotam, hogy tudniillic az Sacramentumnac igaz fólgáltatása és gyakorlása az igenélkül meg nem álhat. Mert valamely haszon mj reánc az f. Vaczorából fírmazic, az mind ígét kíván: akar az hitben kellyen megerősitetünc, akar az vallástétellel gyakoroltatnunc, akar tisztünkre kellyen fel inditatnunc, és istenes életre gerjethetünc, mindenikhöz az Igénec prédikállása kívántatic. Semmi visfá fordultab dolog nem lehet azért az Vaczorában, mintha abbol isteni igénec predikállásánélkül való, néma és fótalan dolog czinaltatic, az mint az Papista lelki kegyetlenkedés alatt

T t t t t t t

lött. Mert az Consecrationac, avagy az kenyér és bor megszentelésének minden erejét az Papnac elgondolattában avagy síndékában helyhezretted, mintha az népre ez egyfálnyára sem tartoznék, az mellynek noha kiváltképpen ez titkot elejébe kellett volna adni, és megmagyarázni. Innét főmazonozott pedig ez a tévelgés, hogy meg nem gondoliac azt, hogy tudniillik az megemlített consecratiohoz tartozó igéret, nem az jegyekre, hanem az vélec előemberekre igazítottac legyen. Mert az Christus nem az kenyérnek föl, hogy az ő testvére legyen, hanem az tanítványoknak paranczollya azt megenniec, és megígéri, hogy az a kenyér jegyül lenne ő nékic az ő testvérel való közösülésnek. Szent Pál sem mutat egyéb rendet, hanem hogy az kenyérel és az borral, az igéretet ajánlatastannac és elejekben adastannac az Hivének. Így vagy on bizonyára és nincz különben.

Mert nem kell itt valami varásló guggolást, vagy ördöngös bűvölést bájolóst eszmellenünc és képenünc, mintha finte elég volna, ha ember az igéket az teremtet dolgokra, az mellyek sem halhatnac, sem érezhetnac, reá berbitelné vagy reamondaná. Hanem meg kell azt tudni, hogy az, az ige, az melly által az kenyér és az bor megszentelternac, olly élő prédikátzó, az melly az halgatókat építse, behasson az ő hűvekbe, és abban erősképpen munkálkodgyéc, és azt bétöltse az mit ígér. Ez okokból nyilván megtettzic, hogy ez sacramentumnac bézárlása, mellyet némellyec vittatnac, hogy az betegekhez hordoztaszéc, hasfontalan dolog legyen. Mert avagy azt az beteg az Christus rendelésének igaz magyarázattya és értelménélkül vesic el, avagy pedig az Egyházi fölga az jegyec mellett, az magyarázattya és igaz értelmétis előhozza.

Ha azt elhalgattya, és elmulattya, tehát gonoful élés és vétec, hogy ha pedig az igéretet mellette elmondatnac, és az titkot megmagyarázattannac, hogy az véle élőc hasonnal elvehesséc, tehát nem kételkedünc benne, hogy igaz consecratio nem volna. Miért kellene tehát az bézárlott, avagy félyel hordozott kenyér sacramentumnac tartani, midőn azoknac rávullérében, az kiknek azt ostogatni kellene, czac egynehány igéc berbiteltettec reája, látván azt, hogy efféle nem hallot ige az betegeknek semmit nem használ? De lam ezt őc az régianya fent Egyház példájával czelekesic; Megvallom én is. De ez illyen terhes és értékes dologban, és az mellyben, nagy veszedelemnélkül nem vétezhetni, semmi nincz bátorságosb, mint az tífra igazság mellett való megmaradás.

40. Az miképpen pedig láttuoc, hogy ez fent kenyér az vaczorában lelki étel legyen, edesleges, kedves és idvősleges az lsten hív fölgaicac, az mel-

az mellynek vétele és étel által megérzicazt, hogy az Christus életet ő nékic, és hálá adáfra, s egymáshoz való atyafiai szeretetis gerjekterne: azonképpen ez ellenben ártalmas méreggé valic mind azoknac, az kiknek hitőket nem erőssíti, és vallástételre szeretetre nem indítja. Mert az miképpen az testi étel, ha az gyomrot gonof torhával nyálás nedveséggel tellyestén talallya, azt inkább meg veszti, hogynom mint éretne: Azonképpen ez lelki étel is, midőn valamelly gonofsággal tellyes és álnoc lélekre talál, nagyobromlására esic annac: nem ő maga vétkeből jöllehet, hanem azért, hogy az tífatalanoknak és hitetleneknek semmi nem tífra, akar az melly fentséges lehetneis. Mert az mint fent Pál mondgya, az kik méltatlan ésic és ífűac, vétkeféc az Urnac teste és vére ellen, és magoknac iteletet éfűnac és ífűnac, azért hogy meg nem válastyác és bezüllic az Urnac testét. Mert az kik az hitnek és szeretetnek semmi híkráczkájánélkül, mint az dífnóc úgy furnac az Ur vaczorájára, az oc nem bezüllic és válastyác meg az Urnac testét. Mert mivel hogy nem hífic, hogy az a test ő nékic életet legyen, legnagyob bossúságot és gyalázatot teszéc. ő rayta: midőn őtet igy megfosztyc minden ő tífteffegétül, és mivel hogy az fent vaczorát őc úgy vesic el, őtetis fentségtelenitic és moczkollyac, az mennyiben ő raytoc áll. Midőn pedig az atyafiai szeretetüel idegnek és elszakattac lévén, az Christus testenek fent jegyét, az ő vesfengéseccel meg meric egyeliteni, az mennyiben ő raytoc áll, megfaggattyc és felkontzollyac az Christusnac testét. Annakokaért nem oknélkül vétkeféc az Urnac teste és vére ellen az mellyet őc olly isteni káromlóan és rútalmassan megferteztetnac. Es ez illyen méltatlanul való étel által vesic magoknac az itéletet. Mert noha semmi hitőc ninczen az Christusban mindazáltal midőn elvesic az Sacramentomat megbizonyittyc azt, hogy egyedül czac ő benne legyen nékic idvősleges, és esküvel eltagadnac s megvetne minden egyéb reménséget.

Annakokaért önnön magoc vádoloi magoknac, és tanubizonságot teszéc önnön magoc ellen, sőt megpeczételic az ön magoc kárhözvátását. Annakfelotte, noha az gyűlöség és irégység által, ugymint elszakattac, és elmertzettetec lévén az atyafiakul, az az, az Christus tagaitul, semmi részec ninczen az Christusban: megbizonyittyc mindazáltal hogy az Christussal való eggyesülés és közösülés legyen az eggyetlen egy idvősleges. Azért paranczollya az fent Pál, hogy az ember megproballya magát, minekelotte ez kenyérből ennéc, és ez pohárból innéc. Mellyel az én iteletem ferint, azt akarja jelenteni, hogy kiki mind magában fallyon, és magában jól megmérsekellye és esméllye, hogyha megnyugfiké hívbeli bizodalommal az

Christus által nyert idvőségben: megésmérté azt fayanac vallástételevel annakutánna hogyha fent artatlan étellel igyekezik az Christust követni: hogyha az Christus példájával kéfé legyené ön magát az atyafiakért adni, és magát az ockalközleni, az mellyeckel ő az Christust együt és közönsegeffén birja: hogyha, az mint ő hogy az Christustol tagjánac tartatic, azonképpen minden atyafiakat az ő testénec tagjainac tarté, hogyha azokat mint saját tagait kívánnyae segiteni, őrizni és otalmazni, nem hogy az hitnec és feretnec ez illyen dolgai mostan mi bennünc tőkelleffec lehetnénc, hanem hogy minékünc arra kellyen foafskodnunc és vagyodnunc, hogy az elkezdett hitet napról napra őregbitsünc és gyarapitünc.

41. Némellyec midön az embereket az méltán való ételre akarnac kéfíteni, kegyetlenül és főrnüképpen kinzottac és gyótróttéc az fegény lelki esmereteket, de mindazáltal ugyan semmit olyat elő nem hoztat az mi ez dologra főlgált volna. Azt mondottac őc, hogy azoc ennéc méltán, az kic az kegyelemnec állapattyában volnánac. Kegyelemben való állapotnac neveztec az minden bünnélkül való tisztaságot. Az melly tudománnyal minden emberek az kic valaha ez földön voltanac és mostanis vadnac, ez Sacramentommal való éléstől mind el rekeftetnenc. Mert ha az á dolog, hogy magunkban keressünc az mi méltóságunkat, oda veszet az mi dolgunc, és semmi egyeb hátra nincz benne, hanem kétségben való esés és utolsó veszelem. Hogyha minden erőnc kel igyekezünkis, de enneltováb nem vihetryünc dolgunkat, hanem hogy midön leginkáb kerestünc az méltóságot, legméltatlanbac legyünc. Ez veszeségnec eltávoztatására, egy módgyat gondoltac az méltóság megszerzésénec, hogy tudniillie, mi, az mennyiben tölünc lehet, magunknac megvissalása után, és az mi rételünc s' hagyasunknac magunktól fám vétele után, törődelmességgel, gyónással, és elégtétellel tisztitanóc és törtlenóc el az mi méltatlanságunkat. Az melly eltörlelés és megtisztítás minemü legyen, másutt mondottuc meg az ő bizonyos helyén. Az mi pedig ez mi mostani dolgunkat illeti, egy általlyába ki mondom, hogy ez elő famlalt zickelyec, igen vajjut és hijába való vigasztalasi legyenec az megróttent és á bünc miatt el rémült lelki esmeretekenec. Mert ha az Ur Isten senkit az ő vaczorájánac közösülésére nem boczat, hanemha igaz és artatlan leend, nyilván jo bátorság és bizonyitas kívántatic, az melly által valaki bizonyos és bátorságos lehessen az ő igazsága felől, az mellyet az Isten ő tőle kíván. Hol vesfünc pedig mi bizonyos levelet és peczétet arról, hogy ez dologban az Istennel eleget tettenec azoc, az kic megczelekedtec az mi tőlóc lehetett? Hogyha ez finte így volnais, mint és ki

és ki merne maga felől felelni, és kezes lenni, hogy ő megczelekedte legyen az mi ő tőle lehetett? Illyenképpen mivelhogy az mi méltóságunc felől semmi bizonyos bátoritáfunc ninczen, mindenkor bezárván marad az f. vaczorához való menetel, ez rőttenetes tilalom által, az mellyel ki mondatic, hogy azoc iteletet esnec és ifnac magoknac, az kic azt méltatlan esic es ifnac.

42. Innét könnyü megitilni, miczoda tudomány legyen ez, az melly az Papistaságban regnál, és miczoda mestertől fírmazott legyen, az melly az fegény komoru és el rémült büncsöket, ez Sacramentumnac vigasztalásatul, főrnü komorsággal megfoszta: az mellyben noha az Evangeliumnac legjobb esése és gyönyörüsége adatnéc azoknac elejekbe. Bizonyára serényeb fogással az őrdög nem vesztette volna az embereket, mint hogy őket ecképpen bolondította meg, hogy ez eledelt meg ne kóftolnác és izelitenéc, az mellyel az mennyei Atya őket étetni akarná. Hogy azért nyakra főre á veszelemben ne rohannyunk, meggondollyuc azt, hogy ez fent eledeli orvossága az betegek nec vigasztalása az büncsöknec, megajándékozása az fegények nec: az melly az egéségek nec, az igazaknac, és gazdagoknac, ha illyenec találatnánac, semmit nem használna. Mert mivelhogy abban az Christus minékünc ételül adatic, esmerjünc azt hogy mi nekünc ő nálánélkül és ő kívülotte elkellene fogyatkozni és vesnünec: vajudnunc; az miképpen hogy az test elhal, hogy ha étele nem leend. Annakfelotte mivelhogy az Christus minékünc ételül adatic, értyünc azt, hogy ő nálánélkül mi magunkban, tellyeséggel megholtac vagyunc. Annakokaért ez az egy és á legjobb job méltóság, az mellyet mi az Istennec vihetünc, hogyha mi ő nékie az mi semmiségünk és méltatlanságunkat feláldozzuc, hogy minket az ő irgalmaságából, ő hozzá méltocká tegyen: ha mi magunkban elcüzügedünc, hogy ő benne megvigasztalatrassünc: ha magunkat megalázzuc, hogy mi ő tőle felemeltesünc: hogyha mi magunkat vádollyuc, ő tőle megigazitassünc. Annakfelotte, hogyha az egyeségre, az mellyet az ő vaczorájában minékünc példáz, igyekezünc és vágyóldnunc, és az miképpen hogy ő minket mindyájan ő magában egyé részen, azonképpen mi is mindnyájunknac azon egy lelket, egyfele fívet és nyelvet kivanunc. Hogyha mi ezt meggondollyuc és megfontollyuc, soha minket imez gondolatoc, noha reánc, ütöz nec, de le nem tásthatnac. Mi fegény nyavalyásoc, minden jótul főködóc és mezitelenec, ennyi foc bünnel megferiettetec, mi fegény holt eleyenec, mint ehetnóc méltán az Urnac testét. Hané sockal inkább azt gondollyuc, hogy mi fegény koldusoc, az gazdag adakozohoz, mi beteg az orvoshoz, mi büncsöc: az megigazítóhoz

mi megholtac az meg elevenítőhöz megyünc és járulunc: hogy az a méltóság, az mellyet az Isten kíván, kíváltképpen az hitben állyon, az melly mindent az Christusban, és mi bennünc semmit nem keres; annak utánna áll az feretertben, és bizonyára olly feretertben, az mellyet ember úgy mint nem tókellest, az Istének fel is áldozhat, hogy ő azt megjobbita és öregbitse, mert tellyes tókélletesül bé nem mutathatic. Némellyec, noha ebben mi velünc értenek, hogy az méltóság az hitben és feretertben állyon: mindazáltal annac az méltóságnac módgyában, méfise tévelyedtenec; mivelhogy az hitnec olly tellyes tókélleteségét kívánnyc, az mellyhöz semmi több ne járulhasson: és olly feretertet kívánnac, az melly hasonlo legyen ahoz, az mellyet Christus mi hozzánc kívánnac, az melly ezzel ökis mint finte az előbbic az Ur vaczorájátul megmutatott. De nec és elüz nec. Mert ha ez értelemnec helye vólna, tehát azt minden ember méltatlan vónné, holott mind egyig mindnyájokra reájoc bizonyítatnéc az ő tellyeségrelen tókélleteségec. Es bizonyára nagy értetlenség vólna, hogy bolondságnac ne mondgyam, cz Sacramentomnac elvetelében olly tókélleteséget kívánni, az melly az Sacramentomat erőtlenné és hasontalanná tenné, mivelhogy az nem az tókélleteseknec rendeltett, hanem az erőteleneknec, az Hitnec és feretertnec fikráczkájánac felgerjéftésére és gyakorlására, és mind az kettőnec fogyatkozásínac megjobbitására,

43. Továbbá, az mi az külső ceremoniát illeti, hogyha az hivec kezekbe vegyék az kenyért avagy né: egymás között elofstaké, avagy mindenic, az mi ő néki adatic, azt egye: hogyha az pohárt ismet az Egyházi szolga kezébe adgyaé, avagy az mellette valónac nyuytfa: hogyha az kenyér kovásos, avagy kovásztalan legyené, Hogyha az bor veres avagy fejer legyené, az semmit nem árt sem használ: köz szabadságú dolgoc czec az anya szent Egyházban. Noha bizony dolog hogy szokása volt az régi anya szent Egyházban, hogy az kenyért és a bort kezeckel fognac el: Es Christus mondotta; hogy: Ofszátoc el ti magatoc között. Hogy kovásos esköz kenyérrel éltene legyen az Romai Alexander Pispoc ideje előtt, az históriac befellic: az ki az kovásztalan kenyért elsőben béhozta: mi okért mivelte én nem tudhatom, hanem csak hogy ez uyítással az köznépnec fimeit czudalkoztatná inkább, hogynémint azoknac fiveket elmejóket valami jó figyelmeteségre és áhétatóságra tanitaná és inditaná. Lelkec sméretire kérdec mindeneket, az kic czac valamikicziny fereterttel vadnak is az Isteneiséghez, hogyha nem nyilvánással láttyaké melly sockal diczőségben tündököllyéc ebben az Istennac tisztésége, és melly sockal

Buc. 22. v. 17.

ekal bővifégésb vigasztalásoc jöyjön innét az hiveknec; hogy né imez lidog alakos epecezésből és pompáskodásból, az melly lemme egyéb hasznoc nem hoz, hanem csak hogy az reá bámult köznépnec uység nézetefel czallya és bolonditty meg elméjeket és értelmeket. Azt moudgyac oc hogy illyenképpen tarthatni az népet figyelmetes áhétatóságnac: tudniillic, midőn efféle babonákkal megczábitatván idestova vonyattatic. Hogyha valaki ez találmánt régi eredetivel akarná fšépiteni és otalmazni, jól tudom én magamis melly régi legyen az Chrismánac, solofmanac, és fuallásnec szokása az keresztségben, és melly hamar az sz. vaczora is az Apostaloc ideje után megkezdett legyen rosdasodni és szennyességgel moczkoltatni: de illyen az emberi vakmerőség nec kinyeskedése, az melly nem hagyhattya el az Isten titkaival való játzodozását és czufolódását. Minékünc pedig azt kell meggondolnunc, melly nagynac tartfa az Isten az ő igéjéhez való engedelmességet, hogy abban mind az angyalokat és mind ez egész világot megakarja velünc itiltetni. De minden efféle foc külömb külömb epecezt és pompáskodást hátrahagyván, leg ékefsebbé szolgaltathatnéc így ki az szent vaczora, hogy ha gyakorta, és leg ritkábban minden héten egy fer az anya szent Egyházban elejében adatnéc. Elkezdeti pedig az közönséges könyörgés lenne, és az után prédikatio következnéc, oftan az Egyházi szolga az kenyért és a bort az asztalra tévén mondaná él az Urnec rendelkezését, az hozzá tartozó igereteknec meg magyarázattyával egyetembe. Ismet azoknac illendő el rekefzetéseckel és megintetéseckel, az mellyeknec az Urnec paranczolatyából el kellyen az sz. vaczorátul rekefzetnec; oftan könyörgés lenne, hogy az melly kgyelmeffen az Ur minékünc ez szent vaczorat rendelte, acképpen az mi hitűket és fivünket is vezérellye és igazgassa annak illendő hálá adással való elvételére, és mivelhogy mi magunktul méltók nem vagyunc, minket az ő itgalmaságából arraméltókká tegyen. Ezenközben avagy Soltaroc énekeltetnéc, avagy az Bibliából valamit olvasnánac, és az hivec rendelkezettnek el, úgy hogy az Egyházi szolga, az kenyert szegnec, és az népnec kiosztanac. Az vaczora után intést rennénc az Keresztyéni hitre, vallástételre, feretertre és istenes életre; utolbor oftan végeznéc hálaadáson és diczéret mondáson, és illyenképpen békeséges áldással beczáttatnéc el az gyülekezet.

44. Az mellyeket ekkedig ez Sacramentomról tanuságul elő forgattunc, eléggé megmutattyac, hogy nem arra rendeltetert legyen, hogy czac egy fer vétéséc el minden estendőben, és pedig czac imigy amugy, (az minemü most az közönséges szokás) hanem hogy

hogy süntelen gyakoroltnéc, minden Keresztényektől, hogy az Christus szenvedésének emlékezetit gyakran előhoznác, az által hitőket erősítsenéc az Istennek vallástételket és hála ado vóltokat mutatnác, és egymáshoz való szeretetekis uyitanac és bizonyitanác, az mellyenec kötelet látnác az Christus testének egyyességében. Mert valamennyifor az Christus testének jegyét elvéssüic, mind annyifor uymint adott és elvött zálog által kötelezzüic magunkat az szeretetnek minden fölgyalattára, hogy fenki közzülünec valamit, ne czelekedgyéc masnac bántására, és semmit el se mulasson az ő érteke serint való fölgyalatban, az mint az szükségnek mivolta kívánandgya. Hogy ilyen vólt legyen az Apostali anya sient Egyházban ez sient vaczoránac gyakorlása megbefüllí az sient Lukác az Apostali czelekedetekben; hogy az hivek alhatatossan meg maradtac legyen, az Apostaloc tudományában, az egyyességben, az kenyet fegésben és az könyörgésben. Es mindenestől fogva így kellene enec lenni, hogy semmi Egyházi öfvegyülés ne lenne predikallásnélkül, könyörgésnélkül, az s. vaczoránélkül és alamisánélkül. Es hogy az Chorinthusbélieknélis ilyen rendelés lett legyen, megérthetni az sient Pálból, az melly sőt ideig az utánnis megmaradt. Mett innét vadnac az Canonoc vagy regulác, az mellyek Anacletusnac és Calixtusnac tulaydonitatnac; hogy az Consecrationac meglétele után minden hives az vaczorához járullyanac, és az kic azt nem akarnác czelekedni, az anya sient Egyháználkül lennéne. Es az igen régi Canonokban, az mellyeket az Apostoloknac tulaydonitnac, ez vagy on megírva: Az kic mind végig meg nem maradnac, és az Ur vaczoráját el nem véssüic, azokat uymint az anya sient Egyháznac nyughatatlan háborítóit meg kellyen büntetni. Ezent vegeztéc vólt az Antiochiabéli Conciliumbanis, hogy az kic az Egyházhoz járnac, az prédikatiót halgattyc, de az sient vaczorátul magokat megvonfác, az anya sient Egyházból kirekestessene, miglen ez vétket elhadgyac.

Az melly noha az Toletumi másodice Conciliumban megenyhített, avagy czac engedelmesb igéckel adatot elő, mindazáltal ez rendtartás az ő állattában és mivoltabá erősített meg: Mert ottis ez végeztetett vólt, hogy az kic az predikacio halgatás után, soha az Ur vaczorájához járulni nem talátnac, azoc megintetteffenec, és ha az megintés után többé elmaradnac, az anya sient Egyháztul mindenestül fogva elszakíttassanac.

45. Ez vegezéseckel akartác az sient emberek megtartani és megőrizni az Ur vaczorájának az Apostaloktól fármazott gyakorlását, az mellyet

mellyet az hivek nec igen idvőségese nec esmertene lenni, de az kőtségnek gondviseletlenségéből lassanlassan elhagyatni látnac. Az ő ideje felől pedig így bizonyit az sient Agoston: Ez az Christus testével való egyyülesnéce sacramentuma, nehől mindennap, nehől bizonyos sabott napokban az Urnac asztalára kéfítetic, és elvétetic, nem mellyektül életre, nem mellyektül halálra. Es az Januariushoz való első írásiban: Némellyec naponkint véssüic az Urnac restét és vétét, nem mellyec bizonyos napokban, nehől egy nap semmulattac el, az mellyen nem áldoznác, nehől czac szombaton és vasárnap communicálnac: nehől pedig czac vasárnap. Mivelhogy pedig, (az mint meg mondam) az nép néha gondviseletlen volna az sient emberek gyakran való feddésekkel raytoc voltanac, uymint az kic ez gondviseletlenséget nem akartác látatlanná tenni. Eről vagyó példác az Chryostomusnál az Ephesusbeliekhez írt levélnek magyarázattában: Nem mondatott annac, az ki az lakodalmat megíftelenítette volna, miért ültél te le? hanem, miért jöttél idebé? Az ki az Sacramentomat el nem véssüic, nem jambor az, és sientelen hogy itt áldogal.

Kérlec ha valaki, az vendégsegbe hivattatván eljöne, megmosdane, az asztalhoz ülne, és magát mindenképpen az ételhez kéfírené, és pedig ostán semmit meg nem akarna kőstolni, nem de nem gyalázattal és bosszúval illetnéje az lakodalmat és az gazdát? Azonképpen te is, az ki azoc között állac, az kic imádságoc által ez sient eledelnek elvételére kéfític magokat, sient azzal hogy onnat el nem mégy, annac közösüléséhez valónc vallod magadat, ostán pedig nem járulh hozzája, nem vólt volnaé sőt jób, hogy ha soha el se jöttél volna? De azt mondog, hogy, méltatlan vagyoc: Tehát méltatlan vóltal az könyörgésben való közösülésre is, az melly elkéfület az sient sacramentumnac elvételére.

46. Es bizonyára az á fokás, hogy embernek az Ur vaczorájához estrendőben czac egyser kellyen menni, nyilvánással az ördög találmanya, akar ki hozta legyenis bé. Azt mondogyac őc, hogy az Romai Zepherinus pispóc szerette előferis ez paranczolatot: de nem hihetséges, hogy az ő végezése ollyatén vólt volna, az minemüinec azt mostan láttyuc. Mett ő, ez rendeléssel talám nem gonoful akart az ő Egyházának tanácsolni; azoknac az időknek alkolmatóságok serint. Mert ninczen kétség abban, hogy ackoron az sient vaczora az hiveknek nem ostogattatott volna, valamennyifor az igének halgatására és imádságra közöségese öfvegyülekeztenec, és kétségnélkül nagyob része hoz

Vuuuuuu

In c. i. Rom.
lib. 26.

Matt. 21. 2. 12.

zajais járult. De mivelhogy az igen ritkan lehetett, hogy mindnyájan egyfésmind hozzá járulnának, és pedig szükséges volna, hogy az ic az istentelenec és bálványozoc között volnának helyel elegyitervén, külső jelenséggel megmutatnák és bizonyítanák az ő hitöket, azt az napot az fent ember jó rendnec okaért rendelte, az mellyen az egész Keresztyén nép Romában, az Ur vaczorájának közönségesen való tartásával bizonyítaná az ő hitit, azonközben nem mulattac el az gyakrabban való véle életis. Ez Zephetinusnac jó rendelését östán az utánna következöc, gonof fokáfa vontac, midön bizonyos törvény fereztetnéc az fent Vaczorának estendöben czac egyfer való fölgáltatásáról: Mellyből következett, hogy többire mindnyájan, minden estendöben egyfer hozzá járultanac. annakutánna östán egész estendö által mintha már finte jól jártanac volna, dolgokban, nagy bátran elfunnyadoznának. Ennek pedig nem kellett volna így lenni, hanem leg kevesbéis minden héten egyfer ki kellene fölgaltatni az fent vaczorát az Keresztyeni gyülekezetben és az ígéretek meg kellene magyarázni, az mellyec abban minket lélek ferint éretnec.

Senkit nem kell jóllehet szükségképpen kéferíteni, de mindeneiket inteni kell és onfollani, és megis kell feddeni az tunyalkodóknac restsegeket, hogy fereggel mindnyájan ugymint éhezöc járullynac ez drága eledelhez. Nem melatlan panafolkodtam azért oda fel, hogy az alnoc ördög nec mestersége által hozatott ez az fokás bé, az melly estendöben egy napnac rendelésével az embereket egész estendö által restelkötötti, és tunyácká teszi. Láttuoc jól lehet hogy ez viskfafordult fokás Chrysoftomus idejében immár bezufott volt; de egyfésmind megérthetni, melly igen viskfa tetrzett legyen ö nékie. Mert nagy sullyos fockal panafolkodie, az megemlitett helyen, hogy illy igen nem egy aránt legyen ez dolognac mivolta, hogy az estendö nec egyéb idejében, gyakorta mikor tisztac volnának is, nem járulnának hozzája, az Husveti napokban pedig még tisztatalanulis. Ezen nagy sérelmessen felkiölt: Oh te elfordult gonof fokás! O agyaskodo megáltalkodottság! Hiába való azért az minden napi áldozás. Hiában állunc az oltar előtt, mert fenki jelen nincz, ki az f. vaczorát velünc elvenné; nem hogy azt az ő méltóságával jóvallotta volna.

47. Szinte ezen vinnyébe forraltatott amaz más rendelésis, az melly fele részét az fent vaczorátac, az Istennec népének nagyob részétül, ellopta avagy tolvaylotta. Tudniillic az Christus vérénec jegyét, az melly az Laicusoktól avagy fentségtelenektől (mert illy névvel tisztelic öc az Istennec

nec örökségét) megtiltatván egynihany megnyirtek nec és kenett Pili-fesek nec lett örökös jófagocká. Az öröc Istennec elváltozhatatlan paranczolattya az, hogy mindenec igyanac, mellyet az ember uy és ellenkező paranczolat által el mérhagyatni és törteni, megtiltván hogy ne igyanac mindenec. Es hogy ezec az törvényferzöc, ne láttassanac öknélkül az Isten ellen, az ő Uroc ellen czatázni, nagy vesfedelmeket tudnac elő forgatni: az mellyec következhetnénc, hogyha ez fent kelh avagy Pohár közönséggel mindenek nec nyuytatnéc és adatnéc: Szinte mint ha azok az Istennec öröc bölcseségétül eleve meg nem láttahattac és meg nem gondoltathattac volna.

Annakutánna nagy élesfen igy ökoskodnac, hogy elég egyic mind kettő helyett. Mert az holott (ugymond) az test ott vagy on az egész Christusis, az ki az ő testétül nem fakastathatic. Az test annakokaért terméseti következésből, az vértis befoglallya. Ihon az mi elmenk nec és értelmünk nec az Istennel való eggyezése, hogyha zal olája valami kevesé meg boczáttatván zilaykodni és kinyeskedni kezdend: Az Ur azt mondgya, az kenyérről az mellyet oda ad, hogy az ő teste legyen: az pohárról, hogy ő vére legyen. Az emberi okolságnac vakmerősége ez ellen azt mondgya, az kenyér az vér, és az Bor az test: mintha az Ur öknélkül válastotta volna meg mind főval és mind jeggyel az ő testét az ő véretől; és valaha hallatott volna, hogy az Christus teste avagy vére, Istennec és ember nec nevezitnéc.

Bizonyára ha az ő egész semélyét akarta volna érteni és jelenteni, könnyen azt mondhatta volna, hogy; En vagyoc: az mint egyébként fokott follani az Irásban: és nem ezt mondotta volna: Ez az én testem, Ez az én verem. De mivelhogy ö az mi hitünk erőtlenségénec segitsegül akart lenni, az pohárt az kenyertül elválastotta, hogy ezzel arra tanitana, hogy ö egyedül minékünc mind érelünkre és italunkra elég legyen. Ha azért egyic rész elvétetic, tehát czac fel eledelt talalunc ö benne. Annakokaért ha finte igaz volnais, az mit elővetnec, hogy terméseti következésből az vér az kenyérben legyen, és visfontag az kenyér az Pohárban: mindazonáltal az Hit nec megerősítésétül és batoritásáttul, (az mellyet az Christus mint szükségest ugy ajánl) az istenes lelkeket megfosztac. Hatra hagyván azért az ö okoskodásokot, örizkednunc kel azon, hogy az á hafon és vigasztalás mi tölünc el ne vétéséc, az melly az Christustól rendeltetett kettös zálogból färmazic és vétetic.

48. Jól tudom bizonyára, mint patvarkodgyanac ez aránt, az ördög nec fölgai, (kik nec ugyan is fokáfac az f. Irással czufolodni.) Elsöben azt mondgyac, hogy egyedül czac egy czelekedetből, ne kellyen olly

közönséges regulát csinálni, az mellyre az anya fent Egyház mindenkoron köteles legyen. En pedig azt mondom, hogy embertelenül hazudnac benne, midőn azt mondgyac, hogy egyetlen egy külön való czeledet legyen: Mert az Christus az pohárt nem czac oda adta, hanem az-tis rendelte, hogy az Apastaloc ostan ötet követven azont czeledet néc: Mert paranczoló főc imez ec: Igyatoc mindnyájan ez pohárból. Es ezt fent Pál nem czac ugy famlállya elő, mint valami köz czeledetet, az melly egyfő meglett legyen, hanem mint egy bizonyos rendelést. Az másodoc faladás imez, hogy egyedül czac az Apastalok voltanac ez közösüléshez boczáttatván az Christustól, az kiket ő immár Papokká fentelt volt. Felellyenec meg azéit itten ennékem imez öt tziellyekre, az mellyekben el nem kerülhetic azt hogy fégyent ne kellyen vallanoc. Előfer miczoda megjelenésből vörtéc ok ezt az Isten igejéhez nem ilendő glosát és magyarázatot? Az has tizenkettőt famlál elő, az kic az Christussal letelepettenec: de ezen irás nem téfen az Christus tisztelégén illy bocsát és gyalázatott, hogy azokat áldozó Papoknac nevezze, az melly névről ez után lefen az fő az ő tulajdon helyén. Es noha akkor ő az tizenkettőnc adta, megparanczolta mindazáltal, hogy okis azt olyan képpen czeledetgyéc tudniillie hogy ön közöttoc olyan módon osszác el. Másodfor, miért hogy az régi kereftyénc, az első és tífő időtől fogva, az az, az Apastaloc idejétől fogva mind ezer estendeig, megválastás nélkül az Sacramentumnac mind két részét vörtéc mindnyájan? Nem tudta az régi anya fent Egyház, miczoda vendégeket boczáttott legyen Christus az ő vaczorájához? Utálatos és rútalmas szemtelenség volna ez ellen rétovázni és kötődni. Előttünc vadnac az Egyházi Historiác, és az régiek nec irási; az mellyec ez dologról nyilvánssággal bizonyitnac. Az bus (ugymond Tertullianus) az Christusnac testével és vérevel étetic és legeltetic, hogy az lélec az Istentől meghizzéc és kővéredgyéc: Es fent Ambrus azt mondgyac az Theodosius Czafarnac: Hogy vennéd re ilyen kézzel el az Urnac fent testét: Miczoda vakmerőséggel vinnéd te az drágalatos vére nec pohárát az te fádhoz? Hieronymus mondgya, hogy az Papoc az haladásnac Sacramentomát elkéftettec, és az Urnac vére az nép nec kioftottac. Chyloftomus azt mondgya; hogy mi nekünc nem ugy vagyon dolgunc, mint az Oo törvényben valoknac, midőn az Pap etc meg egy részt, az más részt pedig az nép ötrec: hanem mindenk nec egy test adatic elejébe, és egy Pohár. Es az mellyec az Haladásnac sacramentomara tartoznac, mind közöségesséc finte ugy az Papnac, mint az nép nec. Es finte ezent bizonyitgya fent Agostonis foc helyeken.

Lib. de Ref.
var. refer.
Theod. 1.3.
cap. 2.
Hieron. in 3.
Malach.

Chyloft. in
2. Corine. 3.
om. 8.

49. De mit disputaloc az esmeretes és nyilvánsságos dologról? Olvasson meg ember minden Görög és Deác autorokat és könyvferzőket: smindenütt talál ilyen bizonysságokat. Nemis törteltett ez a főkás el, valamig az igaz tudománc vagy egy főkrája maradt az anya fent Egyházban. Az Gregorius, az melly méltan Romai utolsó Pifpek nec neveztetet nec, azt bizonyitgya hogy az ő idejében ez főkás még meg volt: Mi legyen (ugymond) az bárannac vére, immár nem hallásból tudgyatoc hanem az italból tanultatoc meg. Mert az ő vére az fent vaczorában minden hívec íffác. Sőt még az ő halála után négy fáz estendővelis, holott immár mindenec megromlottanac volna, ugy megmaradt, hogy az nem czac mint főkásnac, hanem ugymint megromolhatatlan törvénnec tartatott. Mert akkor még az Isteni rendelés az ő beczületiben és méltó t fteletben tartatott; és igazán fentesség tolvaylánc tartottac; hogyha valaki azt elakarja főkástani egymástul, az mi az Uról ő fve foglaltatott volna. Mert így fő az Romai Gelasius; Esünkbe vettüc, hogy némellyec czac az fent test nec részeczkéjét vévén, az Pohárt eltávoftattyac: az kic minden kétségnélkül mivel hogy nem tudom miczoda babonasságba kötelezöttenec, avagy az egef Sacramentomoc vegyéc, avagy attul mindenestől fogva eltaftassanac. Mert ez nagy titoknac el főkástása nem lehet nagy bünnélkül. Hallattattanac akkor az Cyprianusnac fava, az mellyeken minden Kereftyénc fővekc nec meg kellyene indulni, Mi módon tanitgyuc (ugymond) és bárotitgyuc az embereket, hogy az Christus vallásaért kiontsác véreket, hogyha mi az viaskodóktól és hartzolóktól az ő vére meg tagadgyuc? Avagy miképpen téffünc öker alkotatosocká az fenyvedés nec pohárához: hogy ha öket előfer az Urnac poháránac megitalara nem boczáttyc az közösülés nec igazsága ferint, az anya fent Egyházba? Hogy pedig az Canonistac az Gelasius mondását az Papokra vonfác olly gyermeki nyálasság, hogy nem méltó semmi meg tafolásra.

Refert de
Consecr. dist.
2. cap. com-
perimus.

Serm. 5 de
lapis.

50. Harmadfor, miért mondotta az kenyérről czac egyigyüen, hogy Egyéc, és az pohárról, hogy igyanac abból mindnyájan, az mellyet megis czeledet nec? Mintha itten az ördög nec álnokságát, fánfándékből megakartta volna előzni és akadekozni. Negyedfor, hogy ha az Ur az ő Vaczorájával, egyedül czac az Papokat, (az mint őc akarjac) tisztelte meg, kiczoda merite volna valaha az közösülésre híjni az idegeket, az kiket az Christus el rekeftett volna? Es bizonyára olly ajándekc nac közösülésére, az mellyen neki hatalma ninczen, annak paranczolatyanélkül, az ki azt egyedül adhattya? Sőt miczoda vakmerőség-

ből tulajdonítottát mostan magoknac, hogy, az Christus testének jegyét az köznépnek ostogásáca, hogy ha erre semmi paranczolattya avagy példájoc az Úrtól ninczen? Oetódfer, hazudotte tehát sient Pal, midőn az Corinthusbélieknec azt mondta; hogy ő az Úrtól vőtte azt, az mire őket az Ur Vaczorája felől tanította? Mert azt az nékiec adott rendet ostan megmagyarázza illyenképpen, hogy őc mindnyájan az vaczoránac mind két részét elvénéc:

Hogyha azért sient Pal, az Úrtól vőtte, hogy mindeneket külömb-ségnélkül hozzá kellene boczátani, jól meglásáca azért kitől vőttéc legyen azoc, az kic az Istenec mayd mind az egész seregét attul eltasíttya: mert az Istenec nem mutathatnac, az kinél ninczen Ugy, és Nem úgy, az az, acki nem vártazandó, és nem mond maganac ellene. Es mind-azáltal ez utálatoságot az anya sient Egyháznac nevével meric palástol-ni, és ennec sinya alatt mentegezni: mintha ezec az Christussal ellenke-zőc lehetnénc az anya sient Egyház, az kic az Christusnac tudományát és rendelését olly könnyen elhagyattya, töríc, rontya és labockal tapodgyác; avagy mintha az Apástali anya sient Egyház nem vőlt volna az, az anya sient Egyház, az mellyben az igaz Religiónac egész ereje igazán virágoznéc.

T I Z E N N Y O L T Z A D I C R E S Z.

Az Papista Miséről, melly által az Christus vaczorája, nem czas megferteztetett, hanem tellyeséggel eltöröl-tetett vőlt.

EZeckel és ezek höz hasonló talalmányokkal akarta az Satan az Chri-stusnac sient vaczoráját meg homályosítani és megmoczkolni, hogy annac semmi tista gyakorlása az anya sient Egyházban meg ne maradna. De az rettenetes utálatoságnac feje az vőlt, midőn imez zaflát feltőtte, az melly által az sient vaczora az embereknec nem czac kezekből, hanem sívekből és elméjékből is kifaggattatott és ki töröltetett: tudniillíc midőn mayd mind ez egész világot ez dögletes tévelgésfél vakította meg hogy az Misét olly áldozotnac hinné lenni, az melly által az ember bünei-nec boczánatyát nyernéje.

Mint értettéc legyen elsőben ez articulust az egessegesb feji Scho-lai Tanító, azzal én nem gondoloc. Am tartásáca dolgokat az ő tóvikes okoskodáfockal: az mellyeknec noha czevegésfél valami sient adhatnac, mind-

mindazáltal azokat minden híveknek tellyeséggel el kell távoztatnioc, mert azoc által az Ur vaczorájánac fényes világosága rút temerdec setét séggel buritatic el.

Mind ezeket azért elhagyván, tudgyác meg az olvasóc, hogy én most viadalhoz kezdec ez átkozott velekedés ellen, mellybe az Romai Antichristus és az ő profétái, ez egész világot belékevertéc, tudniillíc ho-gy olly dolog legyen az Míse, az mellyben az Pap, az ki az Christust fel-áldozza, és egyebec, az kiknec ez áldozat javokra igazitatic, az Istentől valamit érdemlenec; vagy olly tisztító áldozat legyen az mellyel őc az I-stent megengestelic.

Es ez velekedést nem czac az köz nép vőtte így bé, hanem ez dolog ő magában úgy rendeltetett, hogy engeftelő áldozatnac neme legyen, az melly által az élőknek és az holtaknac bűnökért az Istenec elégtétes-séc. Az igékisezt mutattya, az mellyeckel őc ez dologban élne, és az mindennapi gyakorlásis bizonyittya hogy ninczen külömben: Melly igen meggyökerezett és megregzött legyen ez dögletes konko-ly, igen jól tudom, melly tetteres sinya legyen, melly igen ékesítse magát az Christus nevével, úgy hogy sokan, midőn az miset említeni hallya, azt alittya hogy az Kereftén hírnec egész summája abban legyen fundal-tatva és foglaltatva. De midőn az Isten igéjéből világosson megbi-zonyitatic, hogy az Míse, akar ő melly sient sient mutasson, az Christu-snac felőtte igen nagy bossúságára vagy on az Christus kereftét elteme-ti, az Christus halálát elfeyleteti, az ő halálánac hafnát eltörli: az sient vaczorát, az mellybe az ő halálánac emlekezeti fundaltatott, semmive réfi.

Vallyon vagy oné azért olly mélyen nőt gyökere, az melly az Isten igejenec élés és kemény bárdgyával ki ne vágattahatnéc? Vagy oné ol-ly állortzaja, akar az melly sikosson festött és mázolt legyenis, hogy ez i-steni igénec világos fényével fel ne fedettcséc és ki ne nyilatkozta séc?

2. Mutassuc meg azért az mit elől helyezettűnc, hogy az Mí-sében az Christus elfenvedhertlen káromlásfél és gyalazatos bossú-sággal illetetic. Mert ő az Atyától fő Papságra kenettetett, nem czac egy ideiglen, mint az ő Testamentumban valóc, az mellyec mivel-hogy halandóc vólnánac, halhatatlan Papságoc nem lehetett; sükse-gec vőlt azért utánóc következőkre, az mellyec az megholtaknac he-lyekbe állánánac: De az Jesus Christusnac, az melly meghalhatatlan, nem sükseg utánna következőt avagy helytartót rendelni: ő annak-okaért

Heb. 5. v. 5.
& 10. v. 7. 27.
21. & 9. v. 11.

1.
2.
3.
4.
5.

okaért öröcké való Pappá rendeltetett az Atyától az Melchisedec Pappnac tendi ferint, hogy ő öröcké tartó Papságot viselne. Ez titoc az Melchisedekben az előtt régen meg példázattal, mert midőn őtet az irás egyfer béhozta ugymint az elő Istennec papját, többé őtet meg nem emliti, mintha az ő életénec soha vége nem lett volna. Ez hasonlatossággal neveztetic az Christus Jesus Melchisedec rendi ferint való Pappnac. Immar pedig az olyanok nac az kic naponkint áldoznac; fiükség hogy az Christu nac ugymint utánna következőöt és vicariust, vagy helytartót rendellenec melléje, az melly rendeléssel őc, az Christust nem czac tisztességétül, és az ő öröcké való papságának diczőségétül fosztác meg; hanem őtet az ő Attyának jobjáról is le akarjac tasigálni, holott ő ugymint halhatatlan nem ülhet, hogy ha öröcké való Papságában meg nem marad, hogy érettünc könyörögjön. Nemis menthetic azzal magokat, hogy az ő papjai nem redeltetnac ugymint az megholt Christus helyébe, hanem czac elviselői az öröcké való papságnac, az melly azért ugyan nem fiunic meg fen állani.

De az Apasztalnac savaival őc sokkal keményebben megforittatnac, hogynem mint olly könnyen elfaladhatnának: Hogy tudniillic azért kellett más töb papoknac rendeltetniec, mivelhogy az halál őket nem hatta fen állanioc. Annakokaért az Christus egyedül áll és marad meg, és ninczen fiüksége semmi képében valóra vagy köz Papi társra. Mindazáltal, az melly semtelenec, ez ő istentelen fándékoknac őtalmasására, az Melchisedec példájatis az ő párttyokra vonfác. Mert mivelhogy meg vagyon irva ő róla, hogy ő kenyert és bort offerált legyen, azt hozzac ki belőle, hogy ez az ő Miséjeket példázta: Mintha az ő közötte és az Christus között való hasonlatosság, az kenyérnec és az bórncac afferálásában állana. ez olly hideg és romlékony fogás hogy semmi megtzafolásra nem méltó.

Kenyért és bort vitt Melchisedec elő az Abrahamnac és az ő embereinec, hogy az utban és hadban fáratt embereket megényhitené. Mint illic ez az áldozatra? Az Moses diczéri emberféges voltat és jó réteményét ez fent királynac. Honnét ez tudatlanoc Sacramento koholnac, az mellyről semmi emlékezet ninczen. De más finnyelis festic és mázollyác az ő révelgéseket, tudniillic, mivelhogy mindgyárt az következic rea az textusban; Es ő Pappja vala az Magaságosnac. Felelet, Igen goromba fámároc ezec, hogy az kenyérre és a borra vonfác, az mit az Apasztal az Aldásról mond.

Mert

Mert mivelhogy Pap volna, azért áldotta meg az Abrahamot. Innét finte ezen Apasztal, (melly az legjób magyarázó) az Melchisedeknec nagy bezületes voltát mutattya. mivelhogy ő nékie nagyobnac kellett lenni az Abrahamnal, hogy ha azt megáldotta. Hogy ha azért ez Melchisedec offerálása és áldása, példázattya volt az Mife áldozatnac, vallyon az Apasztal, az melly akarmi kicziny dolgotis olly ferényen felkeres, ez nagy értékes dolgot elfeleytetten volna? Egy summában, (ám akar mint czaczogjanac) de nem forgathattya fel ezt az Apasztalnac fundamentomat, hogy tudniillic, az Papságnac Tisztis és bezületesége, nem tartozic többé az halandó emberekre, mert az meghalhatatlan Christus az egy és öröcké való Pap.

3. Másic jósága az Mesénec ez lón megjegyezve, hogy az Christus keresit és fenvedését eltemeti és elteckenti. Mert bizon dolog az, hogy az Christu nac keresit felforgattatic, mihelt valamelly oltar építetic és felemeltetic. Mert ha önnön magát az keresitán feláldozta olly áldozatul, az mellyel minket öröcké megfentelne, és öröc megváltságot ferezene: minden kétség nélkül annak az áldozatnac ereje és hatható munkálkodása végtelenül megáll. Egyébkint nem sokkal értenénc bezületesben az Christustól, mint az ökrökről és borjúkról, az mellyec az törvény alatt megáldoztatnac, az melly áldozatoc értekteleneknec és erőteleneknec bizonyítatnac, mivelhogy gyakran elő kellett hozattatnioc. Annakokaért meg kell azt vallani, hogy az Christus áldozattyanac, az mellyet az keresitán bétöltött, avagy az mi öröcké tartó megtisztulunkra és megfenteltesünkre való erőből volt fogyatkozása, avagy pedig hogy az Christus az ő egyfer való eggyetlen egy áldozattyaival öröcké eleget tett legyen. Szinte ez az mit az Apasztal mond: Hogy ez fő Pap Christus, egyfer megjelent legyen az ő fáját áldozattya által ez világ vége felé az bünöknek eltörlésére. Ismét, hogy az Istennec akarattya volt, hogy minket megfentelnyen az Jesus Christus testénec egyfer meglett áldozattyanac általa. Ismét, hogy az ő eggyetlen egy áldozattyaival tökéletesécké tötte mind öröcké azokat, az kic megfenteltetnac. Mind ezekhez hozzá tési ez jeles és emlékezetes módást: Minek utánna egyfer megfereztetett mi nekünc az bünöknek boczanattya, ninczen immár hátra semmi bünért való áldozat. Ezt az Christus ő magais megbizonyította az ő utolsó sávacban, midőn lelkét ki akarván boczatani ezt mondotta: Elvégeztetett minden. Az meghalóknac utolsó sávacokat mennyei paranczolat gyanánt foktuctatani.

Az Christus pedig az ő halálának utolsó óráján bizonyittya, hogy az ő eggyetlen egy áldozattya által elvégeztetett és bétellyesedett minden, valami az mi idvőségünkre fiükséges volt. Hogy volna azért minékünc fa-

XXXXXXXX

bad, ez áldozathoz, az melly nec tellyes és tökéletes voltát minékünc olly tulaydonul ajánlotta és világossan megmagyarázta; még mostan is, mint ha nem volna tellyes és tökéletes naponkint fámúlhatatlan áldozatoktól doznunc földoznunc? Mivelhogy az Istenec fent Igeje nem csak megvallya, hanem ugyan kiáltya és javallya, hogy ez áldozat egyfő elvégeftetett és bétellyesftetett, és hogy annac ereje öröckétartó legyen: nem téfiké az ocec áldozatot erőtlenné és tellyesftetlenné, az kie más áldozatot kerelnec és kívánnac? Az Mifé pedig mivelhogy ez ockal rendeltett és ez végre kezdetett, hogy naponkint száz ezer áldozatoc legyenec, hová néz egyébüvé, hanem hogy az Christus fenyvedése, az mellyben ő magát, egyetlen egy áldozatul az Atyánac feláldozta, mindenestől fogva eltemetefséc és elburitafséc? Ki nem láttya, hanem vac, hogy ördögi vakmerőség volt legyen, az Istenec ez világos es tista igazságanac ellene tusakodni? Tudom pedig miczoda finnyel festi fēpiti az hazugságnac attya ez ő álnokságát, hogy tudniillic itt nem sok fele és ellenkező áldozatoc legyenec, hanem finte csak az az egy áldozat hozartatic gyakran elő. De ez ködökönnyü elfellefteni.

Mert azt vitattya az Apastal abban az egész disputatioiban, hogy nem csak ninczen semmi egyéb áldozat, hanem csak ez egyfő fel áldoztatott és hogy ezt ne kellyen uyjan ismet áldozni vagy előforgatni. Az kie valamennyivel elméssőbbec, még ennél forosb faladó rést kerelnec, hogy az Mifé nem valami ismét előhozás, hanem *Applicatio*, az az, Reafabása, tulaydonitása az Christus áldozatyánac. De ez Sofistálkodastis finte olly könnyü hátra verni. Mert az Christus nem ugy áldozta egyfő fel magát, hogy ő áldozattya naponkint uy áldozat által tételséc hathatová és erőssé: hanem hogy az Evangeliumnac prédikallása által, és az fent vaczoranac kiostogatása által közöltetséc annac ereje mi velünc. Ecképpé minékutánna az fent Pal azt mondotta, hogy az Jesus Christus az mi Hufvétí bárányunc megáldoztatott legyen, azt parancollya, hogy együne abból. Es ezt mondom, hogy legyen az igaz mód, az melly által minékünc tulaydonitatic az Ur Kereftinec áldozattya, tudniillic, midőn az mi nekünc ételül adattatic, és mi azt igaz hittel elveffünc.

Malac. 1. v. 8.

4. De hallyuc megrovábbá, miczoda egyéb fundamentomra építséc az ő Mifé áldozattyokat. Mert az Malachias jövendölesét vonfsac ide, holott az Ur meghirdett, hogy az ő nevénc minden helyeken jó illat és füstölés tétettetic, és tista eledeli áldozat áldoztatic. Mintha uy avagy fokatlan dolog volna az Profetáknál, midőn az pogányoknac hivatalokból főlnac, hogy az lelki isteni főlgálatot, az mellyre az népeket intic, az törvény

törvény külső ceremoniai által irjác meg, hogy az ő idejekben való embecnek jobban érteniec adhatnác, hogy az pogányoc jövendöbe az igaz Religiónac közösülésére hivatattánac: az mint hogy mindenestől fogva az Evangeliumi igazságocis, az ő idejekben fokott példázatoc által foktrác kiabrázni. Peldából ezt könnyü megérteni. Ecképpen midőn azt akarjác megjelenteni, hogy minden népec megtérnec az Istenhöz, azt mondgyác; hogy mindnyájan felmennec Jerusalembec: midőn azt akarjác jelenteni, hogy az Dél és Naptamadati tartományoknac népei az Igaz Istent fogjác imádni: azt mondgyác az helyett, hogy az ő országoknac gazdagágit ő neki ajándékul áldozzác meg: Midőn azt az nagy bövséges esméret akarjác jelenteni, az mellyel az hivec az Christus országában fognac megajándékoztatni, azt mondgyác, hogy az Leánzoc jövendölne, és az ifjacz kac látákokat látnac, és az vénec álmokat látnac. Az mit azért Malachiasból öc béhoznac, az Esaiasnac más jövendöleséhöz hasonló, az holott jövendöl az három óltároktól, az mellyek nec Asyriában, Egyiptomban és Judában kellyen felépitetnec. Mert előfő azt kérdem, hogy ha megengediké, hogy ez jövendöles az Christus országában bétellyesftetett legyen? Másodfő hól legyenec azoc az óltaroc, avagy ha voltaké valaha éppitetve. Harmadfő, hogyha azt alittyaké, hogy mindenic országoknac külön legyen tulaydon remplomoc, az minemü volt az az Jerusalembéli. Ezt zikkelyeket ha jól meggondollyác, az mi az igazság, meg kell vallanioc, hogy az Profeta az ő idejénec fokott példázati és árnyéki által jövendöllyön, ez egész világra kiterjedendő lelki isteni főlgálatról. Mellyet itt mi ő nekic felelet gyanánt adunc. Es mivelhogy erről az dologról imitt amott foc példác forognac elő, azoknac bövségesb előfámllásával nem terhelem magamat. Noha ebben is igen mebotorkáznac ez rompult emberec, hogy öc semmi egyéb áldozatot nem esmerne, az Mifé áldozatnál: maga mostan is az hivec tista áldozatot áldozzanc az Istenec, az mellyről maydan beffünc.

Ioel. 2. v. 25.

Esa. 19. v. 17.
23. 24.

5. Immar az Mifénc harmadict iftire megyec, mellyben azt kell megmutatni, miképpen töröllye az el az Christusnac igaz és egy halálát, és mint ragadgya azt ki az embereknec elméjékből és emlekezetekből. Mert az miképpen az emberec között, az Testamentumnac megerősítése annac halálatól függ az ki tötte az Testamentomat: Azonképpen az Ur Christus is az ő Testamentomat, az mellyben ő minékünc büneink nec boczánattyát és öröc igazságoc ajándékoz, az ő halálával erőstötte meg. Az kie azért ez testamentumban valami változtatást vagy uyitást mernec kezdeni, azoc megtagadgyác az ő halálát, és csak semminec tarttyác. Miczoda pedig az Mifé, hanem uység, és mindene-

stól fogva ellenkező és különböző testamentum? Mert miczodát? Nem de nem ígérte minden miséc, u y u y bün boczanatot, és az igazságnac u y megnyerését, u y hogy annyi testamentumoc legyenec az mennyi Miséc? Szinte ideje volna tehát, hogy az Christus ísmeg eljöne, és valami u y halálal ez u y testamentomot, avagy fiantalan fóc halálockkal, az megfámlálhatatlan fóc misé testamentomokat megeöslitene. Nem igazán mondamé elsöben, hogy az Jesus Christunac egyetlen egy és igaz halála, eltöröltetic és feledékenségbe buritatic az Misé által? Hát még ha tellyességgel egyáltallyaba arra igazitatic az Misé, hogy ha lehetfegés volna az Christus ísmét megöletternéc? Mert az hól az testamentum vagyon (ugymond az Apastal) fükség hogy az Testamentum tévönec halála meglegyen. Az Misé az Christus u y Testamentománac akar láttatni Annakokaért az ő halálát kívánnya. Továbbá az áldozatnac, az mellyet offerálnac meg kell öletni és fel kell vágdaltatni.

Heb. 9. v. 15.

Hogy ha azért az Jesus Christus minden misékben megáldoztatic, fükség hogy minden órában ezer helyekenis förnyn megöletteséc és levágattaséc. Ez rekefítö beféd nem enyim, hanem az Apastalé: hogy így az Christunac magát fóc fóc fel kellett volna áldozni, és gyakran kellett volna fenyvedniis világ kezdetitől fogva. Megvallom azt, hogy erre kétfően vagyon feleletec, az mellyel minket rágalmasbanis vádolnac, mert azt mondgyac hogy olly dolgot fogunc reájoc az mellyet meg sem gondoltac, és meg sem czelekedhetnec. Mi pedig igen jól tudgyuc, hogy az Christunac halála és élete ninczen az ő hatalmokban. Hogyha akarjáké ötet meg ölni, mi arra nem nézünac; mi czae azt akarjuc megmutatni, miczoda képtelen balgatagságoc következzenec az ő istentelen és káromló tudományokból: és ezt én nem külömben bizonyitom meg, hanem az Apastalnac fáyából, ha őc finte ezerfőer kiáltjákis, hogy ez nem véres, hanem vértelen áldozat legyen: de én erre visfontag azt mondom, hogy ninczen az embernec fabad akarattyában, hogy az áldozat az ő terméketit és állattyát megváltoztassa: mert illyéképpé lerohanna az Istennec fentséges és felbomolhatatlan rendelése. Innet az következic hogy erőssen és bizonnyal meg állyon az Apastalnac fundamentoma, mellyel azt mondgya: hogy minden áldozatokban megkivantatic az vér ontás, mért annélkül nem leszen meg tistitás avagy megboczanat.

6. Immár az Misénec negyedic tistitához kelly fognunc, tudniillic mint vonnya el mi tölünec azt az gyümölcsöt és hasnot, az melly mi reánc az Christus halálából fírmaznéc, mert azt miveli hogy mi azt

azt meg ne esmerjuc se meg ne gondollyuc. Mert ki gondolná azt, hogy ő az Christus halála által megváltatott legyen, midön az misében u y megváltaságot lárand? Ki hisfi azt, hogy az ő bünei meglegyenec boczattatván, az ki ott u y megboczanatot lát? És ez arát azzal fenki nem fialadozhat, ha azt mondangya, hogy mi semmi egyéb okból nem nyerjuc bününknec boczanatyát az Misében, hanem hogy az az boczanat az Christus halála által immár megferezterett. Mert ez finte annyit tenne mintha azt mondaná, hogy mi ugy váltattunc legyen meg az Christus által, hogy mi magunknakis meg kellyen magunkat váltanunc. Mert illyen tudomány hintetett és terjesztetett ki, az őrdögnc fólgaitul, és finte ezent őtalmazzac mostan nagy kiáltással, tüzzel és fegyverrel; hogy midön mi az Christust az Misében az Atyánac feláldozzuc, ez czelekedet által nyerjuc bününknec boczanatyát, és lesünec réfesec az Christus fenyvedésében. Miczoda marad tehát az Christus fenyvedésénec, hanem hogy czac példa legyen minékünec az megváltaságra, az mellyből megtranullyuc, mint kellyen mi magunkat megváltanunc? Christus önnön maga, midön az fent Vaczorában minket abban bizonyosfokká és bátorfagosocká akar tenni, hogy az mi büneinc mi nekünec meg legyenec boczattatván, ne azt akarja hogy mi az Sacramentomhoz ragazkodgyunc, hanem az ő halálánac áldozattyára mutat minket, azt jelentvén, hogy az fent Vaczora *Memoriale* és megemlekeztető dolog legyen, és minket arra tanitson, hogy annac az engesztelő áldozatnac, az melly által az Atya megengeszteltetnéc, czac egyfőer kellett legyen feláldoztatni. Mert nemis elég megtudni, hogy az Christus legyen az egy áldozat, melly által az Isten megengeszteltetnéc, hanemha az ember megis marad az egyfőer meglött feláldoztatás mellett, hogy az mi hitünec erősképpen ragazkodgyec az ő kerefítöhöz.

7. Az utolsó tizickellyre térec immár, tudniillic, hogy az fent Vaczora, mellyben az Ur az ő fenyvedésénec emlekezetit fundálta, az Misé által tellyességgel eltöröltetett és semmivé teterett. Mivelhogy az Istennec ajándéka az fent Vaczora, mellyet háládással kelly elvenni: az Misé áldozat pedig megfizetésnec tatic, az mellyet az Isten elég tételül vegyen mitölünec.

Melly igen tavól vagyon azért az adás és az vétel egy mástul, olyan mefőe vagyon az áldozatis, az fent Vaczoránac sacramentomátul. Es bizonyára az embernec nagy veszedelmes háládatlansága ez, hogy az miben ő neki az Istennec bővséges jóvóltat kellene megelmenni, és azért ő neki háládással lenni; ez ellenben ő az Istent téfi ő neki kötelelése és adósává. Az Sacramentum megigéri, hogy mi az Christus halála által

nem csak megnyertük egyfő az életet, hanem hogy az által büntetlenül megelevenítettünk, mert valami az mi idvőségünkre szükséges volt, mind az ő halálában tellyesítetött el: Az misé áldozat sokkal különb regét énekel: hogy az Christushoz naponkint fel kellyen áldoztatni, hogy minékünc valamit használjon. Az fent Vaczoránac, az anya fent Egyház nyilván való gyülekezetében kellyene kifolgáltatni, hogy minket tanitana az egyesülésre, az melly által mindnyajan az Christusban ösve vagyunc kötöttetvén: Ez egyféséget elbontya és felfaggatya az miséáldozat. Mert minékutanna ez tévelgés erőt vött, hogy az Papoknak kellyen az népért áldozatot tenni, mintha csak ő reájoc állott volna az fent Vaczora, egyfőmind mindgyárt megfiúnt annac, az Christus paranczolatya ferint való közönséges gyakorlása az anya fent Egyházban: Es legottan ut nyittatott az magán való Misére, az melly sokkal hasonlób az kiátkozáshoz és az gyülekezetből való kivetéshöz, hogynem mint az Christustól rendeltetett egyesüléshöz; mert az Misés pap az ő áldozatját ön maga nyeli bé, ő magát az egész hivec feregéül elválastván. Külön való misénec mondom, (hogy senki itt ne tevelgjen) azt az hol az Ur Vaczorájával az hiveknec semmi közönséges közösülése és véle élésec ninczen; hogyha finte azt nagy fereg ott álló nép nézdegeliis.

8. Es bizonyára honnét fármazott legyen az Misénec neve én soha valóban meg nem ilhetem, hanem csak hogy nekem hihetségénc látzic, hogy az offerált és küldött ajándékoktól fármazott legyen, az melly ajándékokat és adományokat küldöttenc és ösve hordottanac. De hogy az névről való villongást hátra hadgyuc, azt mondom hogy az külön való miséc, a Christus rendelkezésével egyáltalába nyilván ellenkezzenec, és hogy annakokaért istentelenül megferteztetési legyenec az fent Vaczoránac. Mert mit paranczolt az Ur minékünc? Nem azt paranczoltaé hogy az kenyért vegyuc, és magunc között elöfőc? Miczoda paranczolat megtartására tanít az f. Pal? Nem az kenyérfőségéről mondgyaé hogy az legyen nekünc a Christus testével való közösülésünc? Hogyha azért egyedül csak egy ő maga ki östogatásnélkül véfi, miczoda hasonlóságó vagyon annac az Christus rendelkezésével? De az az egy hifemlám az egész anya f. Egyház nevével czelekefi. Miczoda paranczolatból pedig? Né nyilván való játzodózásé ez az Istennel, midön külön egy vonfa magánac azt, az minek fokak között kellene lenni? De mivelhogy világossac és nyilvánosságoc az Christushoz és az f. Pálnac fávai, bizonynal állathattya azt az ember, hogy, az holott az kenyér meg nem segettetic, és ki nem östogattatic az hivec között, ott az Ur Vaczorája sinczen; hanem annac csak valami hamis maymosko-

1 Cor. 10.
v. 16.

moskodással való követése. Ez ilyen maymoskodás pedig megrontála és megvesztegetése az igaz dolognac. Ez ilyen megvesztegetése és elrontása ez drágalatos titoknac istentelen nagy bűn: Es annakokaért istentelen fokás, az magán való misé gyakorlás. Az miképpen azért hogy az Religio dolgában egy vétec mindenkort mást költ ki; azonképpen minekutánna egyfő becuzott az östogatásnélkül és közösülésnélkül való áldozásnac fokása: lassan lassan elkezdett az fent Egyházaknac minden fejeletekben az fámtalan foc miséket olvasni, és az népet idestovavonni, rángatni, az mellynec noha egy gyülekezetté kellett volna ösve ferkeztetni, hogy az ő egyféségenec ez titkát meg esmerné. Am elmehetnek azért, és azt üvölthetic, hogy nem istentelenség az, midön őc az ő Miséjekben az kenyért mutattyac, és azt az Christus helyett imádtattyac. Mert csak hiába fordittyac mi ez ígéretet elő, hogy az az kenyér az Christus teste jelen léténec jegye és bizonsága legyen: Akar ember minemü értelembé vegye ez igeket: Ez az en testem, de ugyan bizony dolog hogy nem abban az értelemben mondattac, hogy valamelly rutalmas, istentelen, hitnélkül, paranczolatnélkül és lelki esmeretnélkül való fertelmes Pap, valamikor neki tettic, az kenyért Christus testévé változtassa, hogy azzal az ő kinyesége ferint sáfarkodgyec: hanem olly értelemmel, hogy az hivec, midön figyelmetes meggondolattal követic az Christus paranczolatját az f. Vaczoránac vételében, az ő igaz egyféséggével éllyenec.

9. Annakelőtte ez visssa fordultság az egész régi anya f. Egyháznál esmérten volt: Mert noha az fégyentelen velünc ellenkezőc, ez aránt valami finnel akarnac ügyeket fépíteni: bizony az mindazonáltal, hogy minden igaz régi írásoc ő nekic ellenec legyenec, az mint oda fel egyéb tzikkelekben megmutattuc, és az régieknec írásnac serényen megolvafasából nyilvánosságban megitelhetni. De minekelötte ez dologról való beféde-
met végezném, azt kérdem az mi Misézöinktől, midön tudgyac azt, hogy az Istennec kedveseb az engedelmeség, hogynem mint az áldozat: miképpen hihetic, hogy az Istennec kedves legyen az ő miséáldozatyc, a mellyről sem paranczolatyc, sőt csak egy betűjoc sinczen az f. Írásban? Annakelőtte midön hallyaé az Apastalnac ilyen fávat: hogy senki az Papságnac nevéé és tisztetéséé magánac ne vegye és tulaydonitfa, hanemha hivattatic, mint az Aaron: Sőt hogy még az Christus ő maga sem tolyongott bé, hané engedett az Atya hivatalánac: Szükség azért hogy avagy az Istent bizonyitfac az ő Miséáldozórendeknec fundalójánac lenni, avagy pedig bukás megvallanioc, hogy ez ő áldozó papi tisztéséé ninczé az Istentől, a mellybe őc hivatalnélkül vakmerő kinyeségből tolyakodtat bé. Né mutatannac pedig csak egy betűczkétis az Írásban, a mellé az ő papságokat igazlaná-

1 Sam. 15.
v. 22.
Hebr. 5. v. 4.

Hogy ne enyészene tehát ez az áldozat, az mellyet Papnélkül nem offeraltathatnak és nem áldoztathatnak?

10. Hogyha valaki az régieknek iminnetamonnét kimerítetett mondásit rázna szívébe, és azoknak méltóságával akarja azt erősíteni, hogy az áldozat az Ur Vaczorájában másképpen kellyen érteni, hogynem az mint mi azt magyarázzuk: annac rövideden azt felellyük; Hogy ha ember ez költött áldozatot, az mellyet az Papistác az ő Miséjékben koholtanak, akarja állatni, ékesgetni, ez ilyen isteni karomlást az régicé semmiképpen nem otalmaznak és nem javallanak. Elnec jollehet néha az Áldozat igével, de egyfelmind megis magyarázzák, hogy ezen egyebet ne értsenek, hanem az igaz és egy áldozatnak emlekezeti, az mellyet az keresztfán bétöltött az Christus az mi egyetlen egy Papunc (az mint azoz félyel hirdetic és ötet diczeric.) Az Sidóe, (ugymond fent Agoston) az ő barmos áldozattyokban, az mellyeket az Istenné áldoztanac, az következendő áldozatnak jóvendölését gyakorlották és tisztelték, az mellyel Christus áldozott: Az Keresztyénec pedig az bétöltött és véghez vitt áldozatnak emlekezeti hirdetic és magafallyák az Christus testével való fentseges éléssel és közösüléssel. Itten bizonyára fente azont tanitja, az mi több igéckel vagy az megírva az Hittről való Könyvben az Peter Diaconushoz; az mellyet fente ez Agostonnac tulaydonitnac. Az igéc ilyenképpen vadnac; Erősképpen hidgyed, és semmiképpen ne kételkedgyél abban, hogy az egyfületett, az melly mi érettünc testélt, magát feláldozta legyen, ugymint az ő Attyánac jó illatra való kedves áldozatul. az kinec, az Atyával és az fent Léleckel egyetemben régenten az Oo testamentumban az barmoc feláldoztattanak: és az kinec mostan az Atyával és az fent Léleckel, (az mellyeckel ő néki egy istensége vagy az kenyrénec és az bornac áldozattyát az anya fent Egyház, ez egész világon nem fűnic megfeláldozni. Mert az húsi áldozatokban példazattya volt az Christus testénec, az mellyet az mi büneinkért feláldozando vala, és az ő vére, az mellyet ő kiontana, az mi büneinknek megboczánattyára: Ez áldozatban pedig háláadás vagy az, és az Christus testénec emlekezeti, az mellyet mi érettünc feláldozott, és az ő vérenec, az mellyet ő mi érettünc kiontott.

Honnét ő maga az fent Agoston, foz helyeken ezt nem egyébnek, hanem Diczereti áldozatnak nevezi. Egy summába, felalálod imitt amott félyel az ő írásában, hogy semmi egyéb értelemben az fent Vaczora áldozatnak nem neveztetik, hanem hogy emlekezeti, példazattya, és bizonsága az kiváltképpen való igaz és egyetlen egy áldozat-

Lib. 20. contra Faust. cap. 18.

Epist. 102. ad Honor. cōtr. adv. Legis sēpius.

mac, az mellyel minket Christus megtisztított: Az mellyről emlekezetes mondás vagy az Szent Haromlagról írott negyedic Könyvnek 24. részében: holott ő bővségeffen tanit az egyetlen egy áldozatról, és így végezi erősítő befédét: Mivelhogy az áldozatban négy tzigelt kellyen meggondolni: Kinec áldoztalséc, és kitől, ismét, miczoda áldoztatiefel, és kikért. Megmarad annakokaért fente ezen egy igaz Közbenjáró, minket az ő engeftelő áldozattya által meg engezteltetvén az Istenhöz, egy lévén azzal, az kinec magát feláldozta, és azokatis magával egytette, az kikért áldozott; és önnön maga az Pap és az áldozatis. Szinte ilyen értelemmel fól az Chrysoftomus. Az Papságnac tisztelségét pedig fent Agoston az Ur Christushac ilyenképpen tulaydonitja, hogy az Antichristus fűvanac lenni bizonyitja azt, hogyha valaki valamely Pispöket tenne az Isten között és az emberek között közbenjáróvá.

11. Nem tagádgyc mindazáltal, hogy az Christus áldozattya minkénc úgy mutattalséc az fent Vaczorában, hogy az Christus keresztyénec képe ábrázattya mayd ugyan fimeinc elejébe állattalséc, az mint fent Palmondgya, hogy Christus az Galatiabélieknek ugymint fimec előtt fefitetett legyen meg, midőn azoknac az ő keresztfán lött halálának prédikálalá adatné elejekbe. Mivelhogy pedig vessem efembe, hogy az régiek ez emlekezeti, más képpen érteték és magyarázták, hogynem mint az Christus rendelkezéshez illendő volna, (mivelhogy az ő Vaczorájoc mintha megelőzött vagy meguyított áldozatnac fűnyét mutatná) nem tetetnac jobban az hiv Keresztyénec, hanem ha megnyugofnac az Ur Christushac tista és egyigü rendelkezésében, mivelhogy ez Vaczora Ur Vaczorájának hivattatic, hogy ebben egyedül czac az ő méltósága és tekinteti legyen az Regula és mértékfinor. Bizonyára látván azt hogy ez egész Sacramentomnac istenes és Keresztyéni értelmet tartya meg, és nem érezhetem hogy az Ur Christushac egyetlen egy áldozattya bol czac valami kiczintis eligyekzenec fűakasztani, én őket semmi istentelenségben nem karhoztatom: mindazáltal őket tellyességgel mentsegeseknek nem tartatom, hogy az dolognac külső formájában valamit felöttéb ne czeledtenec volna. Mert inkább követted az Sidóe áldozattyanac fűokását, hogynem mint az Christus rendelkezés, avagy az Evangeliumnac módgya fűnyvedhette volna. Egyedül ez maymoskodás és vifű fordult követés nem diczerendő, hogy meg nem elégedvén az Vaczoránac egyigü és közfű rendelésével, az törvénnec árnyekáira felöttéb haylottanak.

Lib. 2. contra Patm. c. 8.

Gal. 3. v. 1.

Yyyyyyy

12. Ha ki ez dolgot figyelmetesen meggondolja, eszébe veszi, hogy az Istenecigéje, az Mozesi áldozatok között, és az mi fent Vaczorán között ilyen különbséget tegyen: hogy noha azok is az Christus halálának azon egyféle erejét példázta és ábrázta az Sidó nép elejébe, az melly móst minékünc az fent Vaczorában nyújtat: különbséges volt mindazáltal azelőj jelentésnek módgya: Mivelhogy az Óo Testamentumban az Levita Papoknak az Christus jövendő áldozatját kellett ki példázni és ábrázni: áldozat állatot elő, az melly az Christus helyét töltené bé: óltárok volt, az mellyen az áldozat szolgáltaték: Egy summában, mindenec olly módon forgattatának, vitetnek véghez, hogy az embereknek feneke elejébe ábrázta annak az áldozatnak ábrázatját, az mellynek az Istennek megengedettetésül kellene meg áldoztatni. De minekutánna ez áldozat véghöz vitetett, az Ur minékünc más módot rendelt, az melly által tudni illic az meglett áldozatnak gyümölcsét és hasznát az hívő népnek engedné.

Astalt adott annak okaért minékünc, az mellyen ennéc, és nem oltárt, az mellyen áldozat áldoztaték. Nem fentelt Papokat, az kik áldoztaték: hanem szolgálókat, az kik az f. Vaczorát az népnek kiostogásá. Es valamennyivel felségesb és fentégesbez az Titoc, annyival nagyob beczületeséggel kell kiszolgálatni. Semmi nincz azért bátorságosb, hanem hogy, hátra vetvén az emberi okosságának minden vakmerő bátorkodását, egyedül csak az mit az Irás rendel, abban maradgyunc meg. Es bizonyára ha meggondolgyuc, hogy az Ur Vaczorája az, és nem embereké, nem szükség hogy valami emberi méltóságra, avagy focióknek fokására nézve attul csak egy uynyirais eltavozzunc. Annak okaért az Apostalis, midőn azt meg akarja tisztítani minden hitván sokásktól, az mellyec az Corinthusbéli anya f. Egyházba beczustanak volt: őket ismét hátra vonfa (az melly finte az legigazab út vala) az egy tista első rendelésre, jelentvén azt, hogy onnét kellyen örök regulát venni.

13. Hogy pedig valami garázda kereső, és versengő, az Áldozatnak és Papnaciejei felől valami hartzot ne inditson velünc, aztis, de csak igen rövideden, elintézem, mit ertettem legyen ez egész disputatióban az Áldozat és Pap néven. Az kik az offeralást avagy áldozatot, minden fent Ceremoniakra és egyházi sokásokra vonfák, ám meglattyák mint és miért czelekedgyéczt. Mért tudgyuc, hogy az Irásnak fűntelen való sokása ferint, az hivattat, *sacrificium* avagy áldozatnak, az mellyet az Görögök néha *θυσία* avagy *προσφορά* avagy *τελετή* neveznek. Az melly közönséges értelemmel mindent befoglal, az mi az Istennek áldoztaték. Szükség azért megválastani, de ugy mindazáltal, hogy

1 COR. II.
v. 20.

hogy ez ilyen megostás az Mozes törvényinek áldozatira igazításéc és rendeltetéséc, az mellyekben az Isten, mint egy tükörben, az lelki áldozatoknak egész természetit és minden igaságát az ő népének feneke elejében akarta állatni és mutatni. Noha pedig az oc fokac, és különbkülömb félejec voltanak; de mindazáltal mind az oc két rékre avagy két nemekre vagy tzigkelyekre vonyattathatnak. Meit avagy az bünért lott az áldozat, ugy mint az bünért való elégtétel az Isten előtt: avagy pedig jegye volt az Isteni szolgáltnak, avagy az Hitnek megvallása: ez másodic nemec alatta három féle áldozatot voltanak befoglaltatva, az mellyec löttének néha az Istennek kegyelméért való esedezésre supplicálás és könyörgés gyanánt; néha háláadásra, az jórétémenyekért való háláadó elmének bizonyítására és megmutatására: néha az istenenségnek gyakorlására, az frigynek meguyitáért: Ezen mind arra tartoztanak, hogy az melly tisztességgel és beczülettel az ő nevének, az oc kal megmutatnak és megbizonyítanak. Annak okaért ez másodic nem közé tartoztanak az égő áldozatoc, eledeli áldozatoc, itali áldozatoc, első sengéc; ismét az diczéleti és háláadási áldozatoc. Ezen okért miis az Irás ferint két nemekre ossuc az áldozatokat. Eggyic nemet jób tanításnak okaért nevezzüc Tisztéleti és Háláadási áldozatnak; az mellyec által az Hivec azt bizonyitgyác, hogy az Isten legyen az, az kitől nékic minden javocsármazzéc, és annak okaért ötet illendő háláadással tisztellyéc. Az másodic nemet nevezzüc engeftelő vagy megtisztító áldozatoknak.

Ez pedig az engeftelő áldozat, az melly léfien az Isten haragjának megengestelésére, az ő itéletinek megkérlelésére, és ilyenképpen az bünök elirtítására és elmosására: hogy az bünös azoknak fertelmétül megtisztítván és az igaságának tisztaságára hozatván, az Istennek kegyelmében vetettetéséc. Illyen nével neveztettenec az Törvényben az áldozatoc, az mellyec az bünöknek eltörléséért áldoztatának; nem hogy az Isten kegyelmének megferzésére, avagy az bünöknek eltörlésére elégségesec volnának: hanem hogy ollyan igaz áldozatot példáznának, az melly végre az Christustól ő magától tölteret igazán és czelekedettel bé: és bizonyára egyedül csak ő magától, mivelhogy nemis lehetne senkitül egyéből; és csak egyfer, mert annak az Christustól véghöz vitt egy áldozatnak ereje és hatható volta öröcké tartó: az mint önnön maga tulaydon Szavaival bizonyította, midőn ezt mondotta, hogy; Elvégeztetett minden: az az, Valami az Istennek megengestelésére, az bünök boczánattyának megnyerésére, az igaságának és idvőségnek megferzésére szükség volt, ez ő egyetlen egy áldozatával mindenestől fogva betöltetett és elvégeztetett: olly tökéletes tellyességgel pedig, hogy semmi egyéb áldozat immár többé szükség ne legyen.

Exod. 29.
v. 36.

Ioh. 19. v. 30.

Yyyyyyyy 2

14. Azt állatom azért, hogy nagy gyalázatos vétecc, és elfenyvedhetlen isteni káromlás az, az Christus ellen, és az ellen az ő áldozattya ellen, az mellyet az ő halálával az keresztán mi érettünc véghez vitt: hogyha valaki annak az áldozatnac ismég előhozatásával és meguyításával gondollya az ő beneinec bocznattyat nyerni, az Istent megengeftelnis és az igazságot megferzeni. Mit keressenc pedig az Misézéssel egyebet, hanem hogy mi ez uy áldozatnac érdeme által legyünc réfelecc az Christus fenyedésében? És hogy az eselyösködésenc semmi vége ne lenne, kevésenc tartottácz ez miset czac közönséges áldozatnac mondani, hanem azt is hozzá töttéc, hog' az ő sabadakarattyokban volna, hog' ezt az áldozatot külön az kinec akarnácc ennecc vagy amannac tulaydonitanácc: avagy inkább mindennek az ki az ilyen árút kéfi pénzen megvenni akarnácc annac adni: Mivelhog' pedig őc az Judás taxáját, avagy arú sabását fel nem őrhettéc, de hogy valamiképpen ez ő mestereknecc példáját követnécc, az summa számában megeggyeztenc. Mert az az Christusnac áldozattya't harmintz ezüst pénzen adta el: ezec pedig az Frantziai pénz ferint harmintz réz fillyeren adgyácc. De Judas czac egyfer adta el; ezek pedig valamikor vévő érkezic. Es ez értelemben azt sem engedgyücc meg, hogy papoc legyenec; olly fiemélyec tudniüllic, kic az Isten között és az emberek között közben járóc volnánac, az Istent megengeftelnéc, és az bünöket eltörölhetnéc.

Mert az Christus az uy Testamentumnac egyetlen egy Papja, az mellyre egyedül állottanac minden Papságoc, és ő benne végeztettenc elis. Es ha az fi. Irás az Christusnac öröcké való papságátul nem emlekeznékis; de mivelhog' az Isten az régieket eltörölvén, mást helyettenc nem rendelt; erőssen meg áll az Apastal erőstítő beszéde: Hogy senki ez tistet magánac né tulaydonitya, hanem ha az Istentől hivattatott; Micsoda vakmerő bizodalommal meric tehát ez lelki tolvayoc, és az Christusnac hohéri, az Elő Istennec Papjainac nevezni magokat?

15. Olvasünc az Platonál egy igen szép mondást, az Kőrségi igazgatóról írott másodie Könyvben: Holott midön az régi engeftelő és tistító áldozatokról szól, és neveti bolond vakmerő bátorságokat az Istenteleneknec és hamis latroknac, az kic aztalitanácc, hogy ez illy áldozatokkal mint valamelly palástokkal elfedezhetnéc az ő fertelmes vétköket, hogy az istenektül meg ne láttatnánac: és mint egy fővetseget vetvén az Istennel, bátorsagosb útoc lenne az kinyeskedésre: melly mondással mint egy uyjal láttatic mutatni arra az Misé áldozatnac fokására, az melly most folyásában vagyon ez világon: Tudgyácc mindnyáj, a hogy Isten ellen való dolog, valakir megczalni és álnoksággal környülvenni: meg-

Mebr. s. v. s.

megvallyácc mindenecc hogy bün legyen az özvegyekkel hamissan czelekedni, az árvákat megfoftani, az fegényeket nyomorgatni, hamissan más ember jófágot elvenni, erőfackal és hatalommal egyebeket megterhelni. Mint vagyon tehát hogy mind ezeket illy sokan meric félyel megczlekedni, mintha fiinte meg volnánac engedtetvén? Bizonyára ha valóban meggondollyuc, semmi egyéb oc nem téfi az embereket olly vakmerőcké és kenyesecké, hanem hogy fiinte olly igen bizzácc magokat az Misé áldozatra, mint valamelly felváltó pénzre, az mellyel az Istennec könnyen megfizethetnec, avagy ő véle megalkodhatnac. Azon helyen neveti és czufollya Plato azoknac goromba eselyösködéseketis, az kic azt alittyácc, hogy ez illyen tistító áldozatoc által feloldoztassanac azoktól az büntetéséktől, az mellyeket egyébként az pokolban kellene fenyedniéc. Hová nézenc kérlec mostan és mire valócc ez ennyi foc estendönkint való búczuc, és Misé, hanem hogy az kic egéfi életben főrnü kegyetlenec, avagy fővény nyuzófoftóc voltanac, avagy minden kinyesésben és fertelmességben fertengettenec legyen; ugy mint ez váltság pénzél a Purgatorium tüztül megmenekedgyenec?

16. Az áldozatnac másodie neme alatt, (az mellyet Háláadó áldozatnac neveztünc) befoglaltatnac az feretetnec minden czelekedeti, az mellyekkel midön az mi felebaratinknac szolgálunc, az Istent ön magát tistellyücc az ő tagaiban, ide foglaltatnac ismét minden mi imádságinc, diczérinc, háláadásinc, és valami tölünec az Istennec tisteletire lesén. Az mellyec végre mind amaz felségesb áldozatoc tul fügnec, az melly által mi mind restertül lelkéstül az Ur Istennec templomává fienteltetünc. Mert nem elég az, hogy czac az mi külső czelekedetinc igazitassanac az ő néki való engedelemre; hanem előfer mi magunkat, annak utánna ostitán minden mi dolgainkat fiükség ő nékie fientelnünc: hogy mindenecc, az mellyec mi bennünc vadnac, az ő tistetségere és annak kiterjeszésere szolgállyanac. Ez neme az áldozatnac nem tartozic az Isten haragjánac megengeftelésere, bünök bocznattyánac megnyerésere, az igazságnac érdemlésere: hanem czac az Istennec diczérityben és magasztalásában forog. Mert az Istennec nem lehet kedves és kellemetes, hanem czac az mi azoknac kezéből nyuytatic ő nékie, az kiket immár az bünök bocznattyánac elvétele által magával megbékéltetett, és így minden bünöktől megoldozott és megmentett. Ez áldozatnac neme olly fiükséges az anya fient Egyháznac, hogy annélkül semmiképpen el ne leheffen. Es annak okaért öröcké megmarad, valamiglen az Istennec népe tartand, az mint oda fel az Profetából immár megláttuc. Mert illyen értelemben örömeft vefsiücc imez jóvendő mondást: Napkelettül fogya nap nyugatig nagy az én nevem az

Malach. I.
v. 31.

pogányok között, és minden helyen jó illatú füstvel áldoznac az én ne-
vemnek, és tíftra eledeli áldozattal, mert rettenetes az én nevem az pogá-
nyok között, azt mondgya az Ur: olly igen távul vagy on azért, hogy mi
azt el akarnóctörteni. Ecképpen paranczolja az fent Pal, hogy az mi
testeinket feláldozzuc élő, fent, és az Istennek kedves áldozatul és okos I-
steni tífteletül. Holott igazán tulaydonul és finte magyarán állott, mi-
dön azt mondta, hogy okos isteni tíftelet legyen, ezzel lelki tífteletet jelét,
mellyet az Mozes törvényebeli testi vagy hufi áldozatokkal alattomba ve-
rött ellenbe. Illyenképpen neveztetit az jotéremény és adakozási köz-
lés Istennélkedves áldozatnac; az mint az Philippi Városbeliec embersé-
ges jóvóltoz az fent Pálhoz, jó illatú áldozatnac, és egy summában minden
czelekedetec az hívőknek lelki áldozatoknac neveztetnec.

17. Es mi fűkség többet előfámlálnom? Mert ez állásnac mód-
gya ottanottan előforog az Irásban. Sőt midön még az Istennek népe az
Törvénnec külső fenytetke alatt tartatnékis, eléggé megmutattac mind-
azonáltal az profétac, hogy azoc alatt az husbéli áldozatoc alatt elröytetven
vólna az az igazság, az mellyet az Keresztén anya fent Egyház az Sido-
néppel közönségesen birna. Illyen formán könyörgött az fent David,
hogy az ő imádsága, mint az jó illatú füst tétel az Istennek fine elejébe fel-
mennyen. Es az Hofeas az Hálaadást ayakac tulkainac nevezi, mellyet
fent David másutt diczéreti áldozatnac nevez.

Kinéc példáját követvén az Apostalis hasonló névvel nevezi az imád-
ságot, és ez dolgot ki magyarázván, az könyörgést az ő nevet megvalló
ayakaknac gyümölcszeinec nevezi. Ez áldozatnac nem nélkülül nem le-
het az Ur Vaczorája: az mellyben midön az ő Halálát hirdettyüec és hálá-
kat adunc, nem egyébbel hanem diczéreti áldozattal áldozunc. Erről ez
áldozati tíftról neveztetünc mindnyájan mi Kereszténec Királyi Papság-
nac, mivel hogy az Christus által azzal az háládó áldozattal áldozunc az
Istennek, az mellyről az Apastalból, tudniillic az ő nevénc vallástévő aja-
kaknac gyümölcszével. Mert mi az mi ajándékinckal nem jelenünc meg
az Közbenjárónélkül az Istennek fine előtt. Ez mi fő papunc, ki az men-
nyeknek fenséges helyébe bé ment, ferzi minékünc az bemenetelt és be-
járulást. ő az mi oltarunc, az mellyre mi az mi ajándékinkat rakjuc, hogy
ő általa merjuc és tehesüec, valamit merünc és tehetünc. ő mondóm az, az
ki minket az Atyánac Királyaivá és Papjaivá tött.

18. Miczoda tehát ennec akadékja, hogy az vakoc ne lássác, az sí-
ketec ne hallýac, az gyermekec ne értséc ezt az Misénec utalatóságát?
melly az aranyas pohárba töltetvén, (az az, az Istenigejenec neve alatt
nyuytatván)

nyuytatván) mindé királyokat és népeket ez földön az elsőtül fogva mind
az utolsóig ugy megréffegitött és elfédültetött, hogy mint az okralan ba-
rom, minden ő idvóségeket, bódogságokat ebben ez egy halálos vesede-
lemnec örvényében helyhözöttetéc legyen? Bizonyára nem vólt az órdög-
nec ennél erősb álgyuja s' pattantyuja az Christus orfágánac ostromlására
és vivására. Ez amaz fűp safarina Helena, vagy Görög Ilona, az mellyért
az Igasság nac ellenségi olly igen agyarkodnac, dihösköd nec és czatáznac.
Es bizonyára igazán az az Ilona, az mellynec lelki parázna fágával (az melly
legátkozottab) magokat illy firtelenül megferteztetit. Itten czac az kif-
fűb uy hegyvel sem illetem meg az otromba viffa élést, az mellynec fokfa-
gát fordithatnac elő, hogy azoc kal rutitatott és ferteztetett volna meg az ő
fent Mifejeknek tíftrasága: melly rutalmas kalmarkodást fokaldalmar üz-
zenec, melly utalatos kereskedesbe és fűsvény telhetetlenkedesbé merül-
tenec. Czac azt jelentem meg rövideden és egyigyü igéckel, hogy mi-
czoda fensége vólt legyen az legfenteletesb Misénec, az mellyért az olly
tekintetefnec és bezűlctefnec tartatott legyen egynihany fáz estrendök-
ben. Mert ez kézi mivelgetéfnec titkait az ő méltósága ferint kifeyteni
és kifeyteni focakal töb mesterséget kívánna. Az ő dohos tzondorait pedig,
az mellyec mindeneknek fűme, fűja és orra előtt vadnac, én ide nem ele-
gyitem hogy kiki mind nyilván megértse, hogy az Mife, fűnte az ő legfűbb-
nec és jobnac mutatott réffébenis, minden ágaboganélkül, gyökérétül fog-
va mind tetejeiglen, tellyefűsűggel rakva legyen mindenféle istentelensűg-
gel, káronkodással, balványozással és lelki tolvaylással.

19. Esigy immár mint egy summába foglalván látýac az olvasóc
mind azokat, az mellyeket hasznosoknak itiltünc megtudni mind ez két
Sacramentumokrol; az mint azoknac élése és rend ferint való forgatása az
uy Testamentumnac kezdetitől fogva, mind ez világ végeiglen adatott meg
tartásra az Keresztén anya fent Egyháznac. Hogy tudniillic az Kereszt-
ség uymint bemenetel az anya fent Egyházba, és az Hitnec elkezdeti: Az
fent Vaczora pedig, uymint mindenkor tartó táplálása, az melly által
Christus az ő hívő czelédit az ő házában lélec ferint éteti és táplálýa.
Annakokaért az miképpen hogy czac egy az Isten, egy az Hit, egy az
Christus, és egy az Anya fent Egyház, melly az Christusnac teste: azon-
képpen czac egy az keresztűsűg, az melly nem forgattac és hozatic gyakor-
ta elő. Az Ur vaczorája pedig gyakran ostromtatit, hogy azoc a kic az anya
f. Egyházba egy fer bevétetenec, megértűséc azt, hogy őcá Christustól fűn-
telen tápláltatassánac. Az két Sacramentum kívül, az mint hogy az Istenről
több né rédeltetett, az oképpé a hivek nec gyűlekezetinec sé kell ez kettőnél
többet esmermi. Mert hogy az ébernec szabad akarattýan és jó tettűsűsű né

állyon az Sacramentomnac rendelése, minden ember könnyen megéteheti, az ki meggondolja azt az mi oda fel világosan megbizonyítot, hogy tudniül arra rendeltetene az Istentől az Sacramentomoc, hogy azoc minket az ő ígérteiről megemlekeztesse, és az ő mi hozzánk való jó akarattal bizonyítsa: Ímért az ki annakfelőtte meggondolja azt is, hogy nincz az Isténec semmi tanácsosa az ki az ő akarattya felől minékünk valami bizonyost ígérhetne, avagy minket arról bizonyosocká és bátorlagosocká tehetne, minemű indulattal legyen ő mi hozzánk, mit akarj és mit ne akarj megadni. Mert innét egyfelmind azis állattatic, hogy minékünk senki nem adhat olly jegyet elénkbe, az melly jegye legyen az ő mi hozzánk való akarattyanac és valamely ő ígérte, mivelhogy czac ő maga az, az ki az mi elénkbe adott jeggyel ő maga felől minálunc bizonságot tehet. Rövidebben mondom és talám gorombabban; de mindazáltal nyilvabban és világosan: Az Sacramentum soha nem lehet az idvőségne ígérte nélkül. Minden emberec egybe rakásoltatvánis, ő magoktul semmit nem ígérhetne minékünk az mi idvőségüncc felől. Annakokaért ő magoktul semmi Sacramentomat nem emelhetne és nem rendelhetne.

20. Ez kettővel azért megelégedgyéc az anya fent Egyház, és nem czac semmi harmadikat bé ne vegyen avagy esmerjen, hanem neis kívánnon és ne várjon mind ez világnac végezeteiglen. Mert hogy az Sidóknac soc különbkülömb feléc adattanac az időkne változása nézve, az ő rend fent való sacramentomai felött, (ugymint az Manna, vagy mennyei kenyér, az kősziklából folyóvíz, az értz kigyó, és ezekhez hasonlóc) ez különbözteréssel megintettene arra, hogy afféle példázatokhoz ne ragazkodnának, az mellyek nec semmi állandóságoc nem volna, hanem hogy valamir jobbat várnának az Istentől, az melly minden mulandóság nélkül és végnélkül megállana. Soc kal különbben vagyon nekünk dolgunc, az kik nec megjelent az Christus, az mellyben az bölcseségne és értelemne minden kinczei olly gazdagon és bővségesen vadnac elröytetvén, hogyha valaki ez kinczec felött valami egyéb uat kívánna és kérne, az ollyan az Istent kísértene és bűsfontaná. Czac az egy Christust kell minékünk egyedül, éhezni, keressni, nézni, esmelleni és megtanulni: miglen amaz nagy nap felvirradgyon, az mellyen az Ur az ő Országának dicőségét tellyeségesen megjelent, és őn magát finte az minemű, lát nunc adgya és elénkbe kimutattya. Es ennekokaért jelentetic és értetic az Irásban ez az mi időnc, az utolsó napon, és utolsó időnc: hogy valaki magát, valamely uy tudománnac vagy jelenségne hiába való reménségével meg ne czalna. Mert ő ennekelőtte gyakorta és soc képpen

Exod.
16.

Col. 2. v. 3.

1. Joh. 3. v. 2.
1. Joh. 2. v. 18.

képpen folt az Profétác által: de ezekben az utolsó napokban az mennyei Atya az ő szerelmes Fia által folt: az melly egyedül jelentheti meg az Atyát: és bizonyára tellyeségesen megis jelentette, az mennyire minékünk szükségese vala, midőn ő minékünk ugymint világos tüköré lett, az mellyben mi az Atyát nézellyuc és lathattyuc. Az miképpen pedig hogy ez elvettetött az emberektől, hogy ocuy Sacramentomokat ferezhesse az anya fent Egyházban: azonképpen kívánandó volna, hogy azokhoz, az mellyec az Istentől vadnac, semmi emberi talalmány ne egyelietne. Mert miképpen az bor, ha vizet töltne belé megízetlenül és megerőlemedic; és egy keves kovásztul az egész tista megfásvanyodic: azonképpen az Isten Sacramentominac tisztaságais ottan megferteztetic, mihelt az ember az ő magából azokhoz valamit tesszen.

Láttyc mindazonáltal melly igen meffé eltávoztanac legyen az Sacramentomoc az ő természetec fent való tisztaságotól, az mint bizonyára ez mái napon azockal sokrac banni. Az pompáskodás, ceremonia, gestallódás epeczeldegelés fentalan soc; de azonközben az Isten igéjéről semmi gond és emlekezet nincz, maga annélkül az Sacramentomoc, nem Sacramentomoc. Sőt még azoc az ceremoniakis, az mellyeket az Isten fertzett az Sacramentomoc mellé, az nagy sűrű rakásolásból ki nem láthatnac, hanem elnyomattanac, és el kell burulnioc. Mennyczke láttatic az Keresztégben abból, az mellyec egyedül kellene ott fenteni és láttatni, az mint arról másutt igazán panafolkodtunc; tudniül hól ő maga az Keresztég? Az Ur Vaczoraja tellyeséggel eltemertett, midőn Miséve változtatott; czakhogy estendőben egyfelmégis valamikiczinnyé láttatic, de azonkánbonkán, megfaggattatván, és éktelen formában.

TIZENKILENTZEDIC RESZ.

Az öt alított Sacramentomokról, holott megbizonyítatic, hogy az több öt Sacramentomoc, az mellyec ez ideig hamissan tartattanac azoknac, nem Sacramentomoc: és mineműec legyevec megmutattatic.

AZ Sacramentomokrol való előbbeni Tanításnac az jó fivűeknél lehetne annyi érteke, hogy nyughatatlan elmelkedesből meffé ne lépene, es az Uról rendeltetett két első Sacramentomoc felött, több

Zzzzzzzz